

Nr. 1 (79) • Casa de Creație a Republicii Moldova • ianuarie 2018

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

ISSN 1857-4424



Vivat, MAESTRE!

Sumar

ION DORU Tradiții și obiceiuri de iarnă.....	2
LUDMILA SAMARIN „Doamne, binecuvântează casa care se urează”.....	3
ALEXANDRA ROȘCA Promovarea obiceiurilor și tradițiilor de iarnă la Filipeni, Leova .	4
MARIANA COCIERU Pașii mergătorului în balanța vărsătorului Iulian Filip — omagiu 70 de ani.....	5
LUDMILA ZĂNOAGĂ-SAMARIN Un om în permanentă căutare	11
MARIA SCOARȚĂ Dumitru Blajinu – un rapsod de viță veche.....	12
ANATOL EREMIA Destinul cuvintelor - 18.....	14
TATIANA BUTNARU La 1 decembrie a nins din lacrima lui Dumnezeu.....	15
VICTOR SÎRBU Rolul motivației pentru învățare la membrii unei formațiuni orchestrale	16
NINA CIOCANU Muzica — un dar divin.....	17
ION DOMENCO Vatră de istorie milenară	18
ALEXANDRA SOCOL „Meșterul din mine”.....	19
TATIANA BARANOV Iarmarocul comunității cu susținerea bibliotecilor moderne	20
LUDMILA NEGRI „Tezaurul Națiunii — făclie luminoasă a neamului”.....	21
LARISA BURAGA „G. Teslaru – sufletul satului”	22
RAISA ANTOFICĂ ...Tot acasă te întorci	23
VALENTINA PLĂMĂDEALĂ „Târgul serviciilor moderne”	24



*Stimați cititori și colaboratorii ai revistei
Realități Culturale,*

vă aducem la cunoștință că, începând cu 1 ianuarie, toate materialele propuse spre publicare urmează a fi expediate exclusiv în format electronic, la adresa de e-mail:

casadecreatie@gmail.com.

Materialele (texte și foto) urmează a fi însoțite, în mod obligatoriu, de:

- numele și prenumele autorului,
- funcția sau gradul științific deținut,
- numărul de telefon mobil.

Redacția își rezervă dreptul să micșoreze volumul articolului, fără a afecta conținutul și esența acestuia.

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

Veta Chimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etno-
grafie și Istorie Naturală

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

dr. hab. Victor Ghilaș, AȘM

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Minis-
terului Educației, Culturii și
Cercetării

dr. Mariana Cocieru, AȘM



SOCIETATEA CULTURALĂ

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale“

Tel. redacție: (022) 20-25-55, 20-25-53
Fax: 20-25-55
Mob.: 069 39 24 98 (P. Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68,
of. 338, 324

ISSN 1857-4424

Cu colindatul

Colindatul este unul dintre obiceiurile de Crăciun care se păstrează cel mai bine în satele noastre, colindele având un caracter religios și laic.

În satul Aluniș, raionul Râșcani cu colindatul se umblă în ziua și noaptea de Crăciun. Colindătorii se adună în cete bine rânduite, unde fiecare grup își alege un conducător numit de obicei „banari” și în fiecare ceată sunt două persoane cu sarcina să poarte, în saci și traiste, darurile primite.

Începând cu orele 9,10 dimineața și până la amurg cu colindatul merg copiii în grupuri a câte 2-5 persoane. Ei umblă pe la casele oamenilor cântând colindele: „Steaua sus răsare”, „Bună dimineața, Moș Ajun”, „Noi umblăm și colindăm”. Odată intrați în curtea casei, colindătorii își deapănă repertoriul înaintea membrilor familiei, adunați în prag. După ce au finisat repertoriul, gazda îi răsplătește cu nuci, mere, dulciuri, crăciunei și bani.

De pe la orele 5, 6 seara și până pe la orele 23 cu colindatul umblă flăcăii satului respectiv colindând gospodarii care au fete de maritat (numărul variază între 7-11 persoane). În repertoriu sunt diverse colinde ca: „Daomne Isuse Hristoase”, „Trei Crai de la răsărit”, „Pe-

o crenguță de măr dulce”. După ce au colindat, gazda îi invită în casă la masă. La plecare, colindătorii sunt răsplătiți cu Crăciunei și bani.

După orele 23 și până-n zori cu colindatul merg oamenii mai în vârstă. Se strâng frați, surori, verișori și colindă părinții, rudele. Ei merg de la unul la altul (clar lucru ca aici participă soțul și soția), după ce colindă sunt invitați în casă la masa de ospăț. Apoi, împreună cu gazda



Irina Iaz (Bucătaru), s. Aluniș, r. Râșcani

pleacă la altă rudă așa că numărul cetei de colindători e permanent în creștere. Fiecare familie avea colin-

da sa, așa că, auzind o colindă prin sat se putea determina cine face parte din această ceată.

Una din aceste colinde este „În mijlocul pământului” culeasă de Iaz Iurie, informator Iaz Irina (Bucătaru) născută 16.12.1951 originară din s. Aluniș, r. Râșcani (locuiește în s. Recea r. Râșcani)

ÎN MIJLOCUL PĂMÂNTULUI



În mijlocul pământului - bis
Valerom și-un flor de măr,
Este-o casă prea frumoasă - bis
Iar pe masă ce mai este - bis
Cresc doi meri și doi prășazi - bis
Iar în vârful merilor - bis
Ard doi snopi de lumânări - bis
Ard în sus și curg în jos - bis
Și curg într-un lac cu vin - bis
Unde s-a scăldat Crăciunul - bis
S-a scăldat și s-a băito - bis
Mirele și cu mireasa - bis
Ei s-au miruito - bis
Rămâi gazdă sănătoasă - bis
Căci plecăm la altă casă - bis
rostit - Să vă fie boieri de bine
Cu dar și cu bucurie.

Valerom și-un flor de măr - se repetă după fiecare vers





Tradiții și obiceiuri de iarnă

ION DORU

Într-un mod original a decis să organizeze în anul curent activitățile consacrate obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou Direcția Generală Învățământ Cantemir: în Piața Independenței din centrul raional s-a desfășurat ediția I-a a Festivalului

Noi apreciem la justa valoare obiectivele festivalului, avea să menționeze în cuvântul său de salut adresat participanților celor 25 de colective de colindători și urători din instituțiile preuniversitare și extrașcolare din localitățile raionului,

punerea în valoare a autenticității și frumuseții costumelor și măștilor tradiționale, specifice obiceiurilor populare, precum și stimularea implicării voluntare a copiilor în activități recreativ-instructive. Vă asigur că și pe viitor vom susține asemenea activități utile și valoroase.

Este de menționat că Festivalul a vizat activitățile cu participarea copiilor cu vârsta cuprinsă între 7 și 18 ani, cu aptitudini muzicale, coregrafice și creative. Anticipând evenimentele, vom remarca că în dimineața zilei de 22 decembrie, pe Piața Independenței s-au perindat cete de colindători și urători, cu cele mai diverse și originale măști - *Capra, Buhaiul, Ursul, Cocoșul, Câinele, Calul, Moșul și Baba* etc, astfel, încât participanții au avut posibilitatea să admire creativitatea, ingeniozitatea, harul și talentul elevilor.

În final, șefa Direcției Generale Învățământ, Lilia Cibotaru a menționat originalitatea, autenticitatea și măiestria colectivelor, înmânând semne de grațitudine celor mai bune colective și elevi, conform secțiunilor Festivalului-teatru folcloric; talismanul anului 2018 și cea mai originală mască.



datinilor și tradițiilor de iarnă „Parada măștilor”.

Scopul acestui eveniment cultural-artistic de anvergură este transmiterea și păstrarea tradițiilor și obiceiurilor locale, laice și religioase, în rândul elevilor, având posibilitatea ca între aceștia să se realizeze un schimb de valori al tradițiilor populare.

însoțiți de dascălii-îndrumători, președintele raionului, Andrei Ciobanu: promovarea creațiilor folclorice autentice specifice zonei și educarea copiilor în spiritul cunoașterii, respectării, păstrării și transmiterii tradițiilor și obiceiurilor locale legate de Crăciun și Anul Nou; evidențierea aptitudinilor interpretative,

LUDMILA SAMARIN, Școala de Arte pentru copii „E. Coca”, or. Soroca

„Doamne, binecuvântează casa care se urează”

*Din ceruri îngerii coboară,
Călătorind pe fulgi de nea,
Colindătorii într-o țară,
Vestindu-l pe Mesia!*

*Noi stăm și ascultăm vrăjiți
Și fără de suflare,
Sunt îngerii din cer veniți
Cu Ierul-ier
Și Domnul mare !!!
(George Coșbuc)*

Nașterea Domnului, spune Sfântul Maxim Mărturisitorul, împarte istoria omenirii în două: până la Hristos și după Hristos, iar Sfântul Ioan Damaschin arată că deși Eclesiastul (1, 9-10) spusese că nu-i „nimic nou sub soare”, totuși un eveniment nou a fost întruparea Cuvântului, care „este Dumnezeu desăvârșit și se face om desăvârșit”, singurul sub soare, prin care se arată puterea cea mare și nesfârșită a lui Dumnezeu.

Întruparea Mântuitorului constituie centrul istoriei, marchează sfârșitul unei și începutul altei epoci. Pentru Sfântul Apostol Pavel, dar și pentru gândirea creștină autentică, momentul venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu este centrul tuturor celorlalte evenimente istorice. Trecutul și viitorul primesc sens numai în lumina acestui eveniment unic și ireparabil.

„Ziua de naștere a Mântuitorului nostru este ziua de naștere a păcii”, spune un sfânt al Bisericii, întrucât Fiul lui Dumnezeu a venit pe pământ ca să împace pe om cu Dumnezeu

și pe oameni între ei. O frumoasă cântare bisericească ne îndeamnă: „Hristos se naște, măriți-L! / Hristos din ceruri, întâmpinați-L! / Hristos pe pământ, înălțați-vă!”

Pentru noi, iarna nu este numai anotimpul zăpezii și al frigului, ci și al bucuriilor prilejuite de atâtea datini și obiceiuri legate de sărbătorirea Nașterii Domnului. Aceste obiceiuri fac parte din cultura tradițională a neamului nostru. Este o mare bucurie că se mai păstrează în unele zone ale țării aceste datini care ne ajută să înțelegem sensul sărbătorii respective și să ne bucurăm împreună de Marele Praznic. Păstrarea acestor

Nou. Primele semne ale Sărbătorii Nașterii Domnului le dau grupurile de colindători, care pornesc din casă în casă. Pentru a ura gazdelor fericire, sănătate și prosperitate.

Aceste colinde sunt creații populare, care conțin mesaje speciale. Colindătorii vestesc Nașterea Domnului, urează gazdelor sănătate și bucurii, primind pentru acestea cozonac, prăjiturile, covrigi, nuci, mere și chear colăcei - pe care gospodinele, care respectă tradiția le-au pregătit cu mult timp înainte. Diferind puțin, colindele religioase sunt foarte asemănătoare (părerea mea) în toate zonele țării, cele mai cunoscute și apreciate fi-

pentru copii „E. Coca”, or. Soroca au vestit prin colindul străbun venirea în lume a Pruncului Hristos. Au fost primiți cu căldură de către PS Ioan, Episcop de Soroca, Vicar al Mitropoliei Moldovei la Catedrala episcopală „Adormirea Maicii Domnului” or. Soroca; Prot. mitr. Nicolae Craveț, paroh al bisericii „Sf. M. Mc. Dumitru”, secretar al vicariatului și protopop de Soroca; Prot. mitr. Nelelea Andrei paroh al bisericii „Sf. Ierarh Nicolae”, s. Șolcani r. Soroca; Prot. mitr. Vasile Țaruș, paroh al bisericii „Sf. Teodor Stratiolat”, or. Soroca. Din partea gazdelor copiii au primit cadouri și iconițe ale Nașterii Domnului dorindu-le



datini este o mărturie vie a faptului că avem o identitate a neamului de nezdruccinat. Mai răspândite și mai fastuoase sau dovedit a fi cele legate de marele Praznic al Crăciunului și de sărbătorirea Anului

ind: „O, ce veste minunată”, „Steaua”, „Trei păstori”, „La Vifleem colo-n jos” ș.a.

De mărețta sărbătorire a Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, elevii corului „Belcanto” de la Școala de Arte

să aibă și mai departe dragoste față de frumoasele datini creștine și să perpetueze prin colind și alte mijloace cultural-artistice, generațiilor ce vor urma, bogatul tezaur cultural al poporului nostru creștin.

Promovarea obiceiurilor și tradițiilor de iarnă la Filipeni, Leova

Iarna este un anotimp de o frumusețe rară cu deosebite sărbători așteptate de fiecare dintre noi cu căldură în suflet și bucurie. La 13 ianuarie în ajun de Sf. Vasile Ansamblul folcloric „Lino-Leano” de la Casa de cultură din localitate au vestit întreg satul că se apropie seara de Sf. Vasile. Repertoriul acestei sărbători este variat: *Plugușorul*, *Jocul caprei*, *Jocul ursului*, care promovează diferite semnificații. Prin jocul lor, prin frumoase mișcări, strigăte, chiote, gesturi aceste măști fac ca spectacolul

să fie cu mult umor și veselie, mergând din casă în casă aducând noroc și belșug fiecărui gospodar. Masca ursului este confecționată din vârfurile stufului strânse iarna și cusute pe o vestimentație. Acest costum este specific localității noastre și păstrat din moș strămoși. Fiecare gospodar a mulțumit ceata cu colac mare, dulciuri, mere și nuci. Suntem mulțumiți că generațiile tinere din localitatea noastră dau o semnificație aparte acestor tradiții, păstrând patrimoniul cultural local.





Pașii mergătorului în balanța vărsătorului

Iulian Filip – omagiu 70 de ani

DR. MARIANA COCIERU

Neîmpăcatul și polivalentul om de cultură Iulian Filip se naște în familia Anei și a lui Ion Filip la 27 ianuarie 1948. Într-o pledoarie a *privitului peste umăr* imaginea moșiei satului de baștină apare conturată într-o alură de frumusețe divină (datată, probabil, și amplasării favorabile pe vestigiile unor așezări ce aparțin culturii Cucuteni-Tripolie), la constituirea căruia fondatorul boierului Hasnaș a executat reușite calcule de matematică socială: „câte o sută de familii din satele Mândâc, Bădiceni, Strâmba și douăzeci și cinci de familii de ruteni, meșteri notorii la zarzavaturi. Care au fost năzuințele nobilului proprietar la începuturile acestui sat? Oricum, a ajuns să devină satul scriitorilor Lidia Istrati, Valeria Grosu, Boris Schițco, al actorilor Iulian Codău, Iulian Pâslaruc, al pictorului Vasile Toma, satul arhitectului Boris Grițunic, al savanților Ion Tighineanu, Nicolae Filip, Nicanor Babără, al medicilor Iulian Glavan, Grigore Brânză, Iulian Grosu, al inginerilor,

pedagogilor risipiți prin toată Moldova și nu numai” [1, p. 13].

Născut într-o familie cu trei copii (la mijloc), Iulian s-a simțit întotdeauna protejat de sora mai mare cu patru ani, lelea Alexandra, dar și ocrotitorul mezinei Lidia. Cu o vădită mândrie își reamintește „brigadiru’ lelii”, căci așa îl dezmierdă sora Alexandra, episoadele copilăriei legate de inițierile sale în arta dramatică: „Stabilesc (pentru mine) momentul când am simțit farmecul jocului actoricesc. Acasă, sora mai mare, revine mereu și consideră că am debutat *teatral* în clasa întâia, când am înscenat, împreună cu o colegă de clasă, dialogul *Racul și broscuța*. Eram cei mai mici din clasă, nu aveam încă șapte ani împliniți./ Dar mi s-a întipărit o *scenă* de mai înainte, când sora m-a luat la școală (cred că nu de plăcere – obligații). Era ședința nu mai înțelegeam a cărui cerc artistic, dar am reținut situația când colegii surorii au manifestat curiozitatea și pentru *înzestrarea mea artistică*. Aceasta m-a făcut diferit

de ceilalți – m-au cocoțat pe o bancă de clasă, de unde, de sus, am recitat o poezie, pentru care ispravă-spectacol cei *de mai jos* au aplaudat” [2, p. 170].

Viitorul *folclorist poet-dramaturg-grafician-pictor-pescar-fotograf* s-a aflat permanent în văzul lumii, toate câte le făcea fiind elev, mărturisește Iulian Filip: „jucam fotbal, dansam, cântam, recitam, inclusiv urătura la Sfântul Vasile și conoacria, de pe cal, la nuntă, jucam teatru, scriam poezii și le prezentam în cenaclu și la postul local de radio” erau pentru că-i plăceau două lucruri: scena și vorbitul de bine, iar la Sofia, precizează omul de cultură, „erau vorbiți de bine sofienii care *făceau* mai bine și mai deosebit decât alții toate aceste lucruri pe care le-am încercat și le-am îndrăgit” [3, p. 25].

Aflarea în confreria mai multor scene l-a determinat să îmbrățișeze câteva „modele provocatoare de împlinire”, dar despre acestea ceva mai încolo sau la „întrebările *de mai încolo*”.

E în firea lucrurilor, atunci când încerci să vorbești despre un artist, și nu doar pasionat de un anumit gen de artă, dar, despre unul care asemeni protagonistului nostru a reușit să se afirme în mai multe domenii, atunci, inevitabil, apare o întrebare iscoditoare: de unde atâta pasiune pentru muze și de unde vine. Iulian Filip își alimentează rădăcinile



Costache Filip, străbunicul folcloristului

dintr-o familie cu bogate tradiții etnofolclorice legate de străvechiul și sacrul ritual al săpatului și îngrijitului fântânilor (atât străbunelul Costache Filip, care a viețuit până la 105 ani, fântânar vestit până la



Iulian Filip cu mama Ana și tata Ion, cu mama Jenea (sora mamei), cu mămuca Vasilca și cu surorile Alexandra și Lidia

65 de ani, cât și bunelul Timofte Filip și tatăl Ion au muncit să dea lumină izvoarelor) și muzical-literare: „La distanța impresionantă de acei ani *mititei* constat că îmi activam receptoarele, antenele, mugurii în casa noastră, care aducea a școală de arte. Tata cânta în corul bisericii și în cel al satului (cu care participa și la festivaluri internaționale). Sora mai mare, Alexandra, cânta întreg repertoriul de cântece care a existat vreodată în Sofia – avea memorie și voce anume pentru această dragoste de cântecul folcloric. Mama bocea, îi plăcea să memorizeze bocete mai deosebite și le repeta îndelung, uneori la cererea vecinelor noastre, care veneau adeseori, ca să le dezghioace tata vreo parabolă biblică mai subtilă, apoi aduceau vorba de... bocetul nurorii mortului de acum două săptămâni, nevastă adusă în Sofia din Bucovina, și se ajungea pe terenul mamei.../ Iarna în casa noastră cu două fete se instalau stativele, iar mama devenea elementul nuclear – în jurul ei se învârtteau toți și toate, inclusiv șezătoarele, în care se și lucra, dar și se vorbea deosebit. Mai ales la șezători se remarcă cei cu vorbă aleasă, deosebită, preponderent cu poante.../ Între neamuri, soțul surorii mamei, naș Ion Lopotencu, era mai înzestrat la urături

și conăcării. Nu aveau copii și își revărsau deficitul de comunicare cu copiii asupra noastră. Naș Ion și sora Alexandra m-au detectat, cred, mai sensibil la poezie, la *ziceri* mai spectaculoase. Altfel nu s-ar fi lipit de mine conăcării și urătura de la naș Ion și poeziile de la sora. Sora mă cocoța pe scaun (scena!) să spun poezii, iar naș Ion mă pregătea pentru cele mai importante scene ale orațiilor folclorice – cea de la Sfântul Vasile (pentru urături)

și cea de la nuntă (pentru conăcar), călare pe cal” [1, p. 71]. Cu timpul părinții au descoperit că poseda



Iulian Filip cu sora Alexandra

ureche muzicală și i-au procurat un acordeon mic *Hohner*, apoi unul ceva mai mare *Firotti*. După clasa a opta, înțelegerea lui tata cu emisarii Școlii de Muzică „Ștefan Neaga” urma să-l despărță de casa părintească pentru a deveni muzician, însă bocetul mamei Ana a anulat orice înțelegere („Intuisem că cel mai dureros lucru pentru mama ar fi să mă duc pe lume”) [1, p. 68], nu și pasiunea pentru muzică, regăsindu-se printre membrii orchestrei de estradă a școlii cu acordeonul *Firotti*...

Ispitind oarecum soarta, când era prin clasa a II-a sau a III-a, a efectuat **prima sa expediție folclorică** în satul vecin Petreni, cocoțat pe inima căruței alături de vecinica Aniuta Nebojencu. Frumoasă experiență, zice, Iulian Filip, chiar dacă nu a reușit să perceapă până la urmă toate detaliile unui ritual nupțial, căci de unde avea să știe viitorul folclorist că trebuie să cunoască din interior fenomenul etnofolcloric? Or aceasta ar fi însemnat să ia locul mirelui, fapt inadmisibil pentru un elev la școala primară.

Revenim la itinerarul biografic al protagonistului. Studiile gimnaziale le face la Școala medie din Sofia între anii 1959-1970. După absolvirea celor 11 clase „hrușcioviste”, este admis la Facultatea de Fizică și

Matematică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți. Chiar dacă era un student foarte capabil la cifre și forțe cinetice, conștientizează peste un an de facultate că lectura poeziilor și a eseurilor sub masă, la lecțiile de analiza matematică, geometrie analitică, e un semn că trebuie să sară din *acceleratul matematicianului* și să susțină din nou admiterea la Facultatea de Litere. În perioada studiilor universitare devine membru al cenaclului literar de aici, condus de Ion Negură, unde se implică hotărât în activitatea „picioarelor de vers și a rimelor”. Începe să publice versuri la ziarul studențesc *Pedagogul*, sub îndemnul lui Valeriu Senic, ca mai apoi prin implicarea lui Ion Negură să fie susținut și încurajat de poetul Liviu Damian, care i-a făcut „botezul” în *Cultura* din 14 februarie 1970. Se afirmă plener în toate manifestările culturale studențești: serate literar-artistice televizate cu faimoasele competiții studențești TVC. Grație acestor manifestări în scenă deschisă a fost remarcat de Mihai Cimpoi și de Glebus Sainciuc, care i-au devenit prieteni.

După absolvirea facultății, prin concursul lui Petru Zadnipru a fost repartizat la revista *Nistru*, al cărei redactor era Emilian Bucov. Dar pentru că refuzase pe ultimul „să-l răspundă la examene”, nu a acceptat, și, într-un final de căutare, decide, în urma unor sugestii, să-și continue studiile postuniversitare la Sectorul Folclor al Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe

din Chișinău. În aceeași perioadă se înscrie în rândurile membrilor Cenaclului literar „Lucașfăruș” de pe lângă ziarul *Tinerimea Moldovei*. Se căsătorește cu studenta de la Facultatea de Fizică și Matematică (pe care o abandonase), Lilia Berezovschi, descendentă a unei familii de in-



Doctorand

telectuali (tatăl Ion, din părțile Kirovogradului, profesor, mama Vera, din Baraboi, prima învățătoare a lui Liviu Damian), care a devenit peste ani director al Liceului român-italian „Dante Alighieri”. La Uniunea Scriitorilor are loc prima dezbatere literară pe marginea manuscrisului de versuri *Ispita oglinzii* între Liviu Damian („nașul” literar), Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Mihai Cimpoi, Ion Gheorghiiță, Gheorghe Chira.

în cadrul aceluiași sector. Debutează editorial în anul 1974 cu volumul de versuri *Neîmpăcatul meșter*, dar adevăratul debut (remarca criticului Mihai Cimpoi) îl va avea în 1977 cu placheta de versuri *Cerul fântânilor*. Ulterior apar volumele: placheta de versuri *Dialoguri primordiale* (1978), prima carte de versuri pentru copii *Casa fiecăruia* (1980), cartea *Cenușar-voinicul și Cenușăreasa-mireasa* (1981). La 1 martie 1981 este montată și prezentată prima piesă pentru copii *Moara cu plăcinte* în regia lui Ilarion Stihii la Teatrul Academic „A. S. Pușkin” (acum Teatrul Național „Mihai Eminescu”).

Activitatea științifică se desfășoară prin lungi și incitante cercetări de teren, unde contribuie la descoperirea adevăraților promotori ai folclorului autentic, prin redactarea articolelor de specialitate și de popularizare, prin participarea la diverse foruri academice. Publică, în colaborare cu colegul Gheorghe Spataru, volumul *Teatru popular* (1981) din cadrul corpusului academic *Creația populară moldovenească*. Tot atunci se naște fiica Adriana.

Peste doi ani apare volumul de teatru popular *Primiți CĂLUȚUL?*



Iulian Filip, Baba și Moșul din alaiul „Mălăncii”, Bucovina

din colecția dedicată bibliotecii elevului *Mărgăritare*, volum care va ajunge ceva mai târziu *nodul gordian* al disputelor „vigilenților” sovietici.

Timp de 5 ani (1981-1985) se



Casa părintească

afirmă pe scena Televiziunii Naționale fiind autorul și prezentatorul revistei lunare televizate *Almanah literar*.

În 1985 însumează 15 ani de activitate academică, și deziluzionat de hărțuială scriptică și sistematică la adresa culegerii de teatru popular *Primiți CĂLUȚUL?* și a volumului de teatru pentru copii *Facă-se voia ta, Sfârlează!*, scrie cererea de „divorț” cu Academia. Au urmat 5 ani de activitate literară cu „statutul de om de creație liber”, timp în care apar: placheta de versuri *Unde ești?* (1987); volumul de teatru pentru copii *Colacul marele, frate bun cu soarele* (muzică de Ion Dascăl, 1988), iar la „Moldova-film” – filmul cu desene animate *Deșteptătoarele* după scenariul poetului (1988); cartea *Budilniki* în traducere rusă la Asociația „Kinoconțert” din Moscova (1989); placheta de versuri *Cafea neagră* (1989); cartea de poezii și cântece pentru copii *Copăcel, copăcel* (muzica lui Anatol Chiriac, prezentarea grafică – Lică Sainciuc, 1989); cartea pentru copii în traducere rusă *Kto cego hocet?* (*Cine și ce vrea?*, 1990).

Impulsionat de ideea proiectului *Satul TREI IEZI* cu convingerea conceptuală a realizării *Ogrăzii Creangă*, acceptă funcția de șef al

Departamentului Cultură al Primăriei Chișinău. Cei 16 ani și 16 zile au fost într-o continuă luptă pentru proiectele dedicate în primul rând, copiilor, apoi inaugurărilor de bibli-

otecii, teatre, librării, școli, studiouri și inițierilor de noi festivaluri, concursuri, proiecte editoriale etc. Între 1992-1996 este coautor și prezentator TV la Emisiunea-concurs lunară pentru copii *Cinel-cinel*.

Cea mai esențială realizare a activității sale la pupitrul Departamentului Cultură al Primăriei Chișinău a fost implementarea în 1999 a Proiectului cultural Academia Duminicală pentru Copii și Părinți *2 ore + 3 iezi*, axat pe emisiunea televizată *2 ore cu cei mai frumoși copii ai Chișinăului* și două reviste – săptămânalul televizat și magazinul lunar *2 ore + 3 iezi*.

Chiar dacă era implicat în rezolvarea proiectelor artistice pentru alții, nu abandonează și inițiativele proprii. Astfel în 1991 are loc premiera operei-rock *Miorița* la Teatrul „Ginta Latină”, pentru care poetul a scris libretul; difuzarea producției cinematografice de lung metraj *Moara* turnată de Studioul „Telefilm-Chișinău” în baza piesei *Moara cu plăcinte* (Iurie Darie în rolul principal, regia Elena Iliș, 1991); în 1996 – premiera spectacolului *La izvor* după piesa *Broasca cu sângele rece* la Teatrul municipal de păpuși „Guguță”; în 1998 – premiera spectacolului *Da care-s sălbaticii?* la Teatrul „Satiricus”, montarea spectacolelor *Moara*

cu plăcinte și *Albina salvează lumina* la Teatrul „Guguță”; 1999 – premiera spectacolului *Pâinică de la iepure* la Teatrul „Guguță”; 2003 – premiera spectacolului *Comoara tâlharului*.

Apar publicațiile: placheta de versuri *Fir de nisip* (1991); cartea pentru copii *Deșteptătoarele* (la „Kinoconțert” din Moscova, 1991); placheta de catrene și desene *Dansul timizilor* (1994); cartea bilingvă cu poeziile lui Giacomo Leopardi și Giuseppe Ungaretti, traduse de Vasile Romanciuc în colaborare cu Ludmila Cojușco și Iulian Filip (1996); în cârtică aparte poezia *Au vrut melcii să se bată* (1996); romanul-divertisment *Cobaiul nu triumfă* (1996); volumul de poezie și grafică *Mergătorul* (Editura Uniunii Scriitorilor) (1996); volumul de poezie și grafică în limba maghiară *Mamutul din frigider* (editor și traducător Geza Szavai, Budapesta, 1997); cartea pentru copii *Din neamul lui Păcală* (colecția *Micile Americi*, 1997); antologia bilingvă, româno-franceză, *Ecouri poetice din Basarabia (Moldova)* (trad. coord. de prof. Valeriu Rusu, 1998); în carte aparte poezia *Vrei să crești mare?* (1998); cartea de poezie și grafică *Semițele măru-lui oprit* (1998); cartea pentru copii *Ruga iezilor cei trei* (1998); volumul *Bibliografie Iulian Filip* (1998); cartea-surpriză *Plăcințele cu mărar/Nucul cu o singură nucă* (1999; a II-a ed., 2004; a III-a ed., 2010; a IV-a ed., 2016); volumul de versuri și grafică *Amărățele hărți* (2000); volumul antologic *Căutarea păstorului* (2001); volumul bilingv, româno-francez, *Un spin/Une epine* (trad. coord. de prof. Valeriu Rusu, 2003); volumul *Foarfeca lui Urecheanu* (2003); antologia *Poezia ACASĂ: Poeți contemporani basarabeni* (coalcăt. prof. Mihai Stan, 2003); volumul de haikuuri *Cules-ales* (2004); catalogul *30 de ani editoriali* (elab. de Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, concepție originală de prezentare a celor 69 de cărți ale lui Iulian Filip, 2005); volumul de publicistică *Când pe morți îi strâng pantofii, cum e mersul celor vii?* (2006).

Dezamăgit de pasivitatea autorităților municipale privind realizarea proiectului *Satul TREI IEZI*, scrie cerere și demisionează din funcția de șef al Direcției Cultură a Chișinăului, exact la împlinirea a 16 ani

și 16 zile de la acceptarea postului. La Uniunea Scriitorilor din Moldova va președintele acad. Mihai Cimpoi îi propune funcția administrativă de șef al Departamentului *Căile Cărții*. În această postură continuă proiectele proprii, publicând: volumul de poezii inedite *Elegia dramatica a golului* (2007); volumul de dramaturgie *Moara cu plăcinte* (2007); volumul complex *Linii și cuvinte comunicante. Declarații de dragoste* (2007); volumul de proză *Fir întins* (2008); volumul *Noroc polyglot* (2008); cartea de dialoguri *Răscrucea întâmplărilor predestinate* (conlocutor Aurelian Dănilă, 2008); cartea-duplex *Fii/Păjuriță pajură* (2008); cartea de poezii pentru copii *Rochița leneșă* (2009; ed. a II-a, 2016); antologia de autor *Luna-i una* (2009; ed. a II-a, 2011); volumul de teatru *Care-s sălbaticii?* (2010); antologia duplex de poezie *Puținul (m)eu/ Urmele frumoase* (2010).

În toamna lui 2010, susținut de prietenii și colegii din mediul științific, revine la Academia de Științe a Moldovei. Reia cu responsabilitate activitatea asupra tezei de doctorat. În 2011 publică monografia *Miracolul scenei în arta populară. Teatrul popular din Basarabia și din Bucovina de Nord: afirmarea dramaticului și poetica sincretică*. Peste un an susține teza de doctor în filologie, specialitatea *Folcloristică*, cu tema *Teatrul popular din Basarabia și din Bucovina de Nord: afirmarea dramaticului și poetica sincretică* (2012). Este desemnat responsabil de Sectorul de Folclor (2012-2017). Continuă să-i apară: volumul de catrene, haikuuri și desene *Cumpăna cucului* (2011); volumul *101 poeme (O să mai vin)* (2011); volumul de poezie a obiceiurilor de iarnă *Să trăiți, să-nfloriți* (volum de inaugurare a colecției *Mărgăritare folclorice*, 2011); cartea *Pălăriuță oranj și lupul din râpă* (2012); volumul de poezie și grafică *De ce mă doare inima* (colecția *Opera Omnia*, 2012); ediția bilingvă româno-rusă *Târgoviște-Chișinău-Sanct-Petersburg* (coalcăt. Mihai Stan, 2012); placheta de versuri noi *Pentru întâlnirea cu tine* (2013); volumul *Vorbîtul de bine la românii basarabeni (îngândurări iuliene)* (2013); volumul de versuri *Amestec de timpuri* (2013); cartea-pliant *Plăcințele cu mărar* (colecția *Să crești*

mare, 2013); volumul de poezii, cântece (în colaborare cu opt compozitori), povești, scenete și dialoguri *Urmele mele frumoase* (2013); volumul de proverbe *Bufnița nu clocește privighetori* (colecția *Mărgăritare folclorice*, 2013); volumul de poezii noi și grafică *Pescuitul în apele mele* (2014); volum de teatru pentru copii *Comoara tâlharului și Pălăriuță-Oranj* (colecția *Teatru pentru copii*, 2014); ediția bibliofilă *Amestec de timpuri* (poezie) (colecția *Laurii poeziei*, 2014); carte-petală de catrene și desene, *Strungă* (proiectul de autor *Proiectele iuliene A4*, 2014); *Veac* (haikuuri și grafică), *Acasă* (poezii pentru copii și grafică), *Îmi place să fiu./ Îți place să fii?* (poezii și grafică), *Cât Vieru ne-a rămas?* (eseuri, fotografii și grafică), *Cartea-n miez și-n rădăcină/ Cine duce-n mâini o carte e un om și jumătate* (carte „valet” cu poezii, pentru maturi și pentru copii, despre carte și grafică), *Fii!/ Paznicul* (carte pliant, carte „valet”), *Compunem poezii cu Iulian Filip* (carte pliant cu învingătorii concursului revistei *Alunelul*) (proiectul de autor *Proiectele iuliene A4*, 2015); volumul de poezii traduse (în 8 limbi) *Noroc polyglot 2* (2015); placheta de poezii noi și bagatele grafice *Portul din poartă* (2015); volumul de proze *Nuca lui Newton* (2016); bibliografia *Iulian Filip între cărțile și părțile sale* (Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, 2016); volumul de poezie *ARIPI și RĂDĂCINI* (colecția *Ediții critice*, 2016); volumul de proze pentru copii *Pălăriuță Oranj îl lecuiește pe Dumnezeu de răceală* (colecția *Pe ulița copilăriei*, 2016); volumul de poezii și ilustrații pentru copii *Școala de întrebări* (2017); volumul de proze din ce în ce mai scurte *Moartea împăcată a mamei poetului care semăna tatălui* (2017); antologia de poezii *Târgoviște-Chișinău-Cernăuți. O triadă a liricii românești* (coalcătuitor, autor, ilustrator, 2017); volumul de ghicitori *Cimilică, cimilea* (colecția *Mărgăritare folclorice*, 2017); volumul de dialoguri *Iulian Filip: Balanța Vărsătorului, vederea Mergătorului* (semnată de Mariana Harjevschi, 2017).

Pe parcursul anilor s-a învrednicit de numeroase premii și distincții acordate pentru creația artistică și activitatea științifică. Enumerăm câteva: 1980 – Premiul pentru cea

mai bună lucrare literară dedicată copiilor, oferit de Ministerul Culturii, Ministerul Învățământului și revista *Femeia Moldovei* pentru piesa *Cenușar-voinicul și Cenușăreasa-mireasa*; 1993 – prin Decretul Președintelui Republicii Moldova i se conferă titlul de „Maestru în Artă”; 1994 – Premiul „Ilie Gravorul” pentru prezen-



țarea grafică a volumului de catrene și desene *Dansul timizilor*; 1996 – Premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române (alături de ceilalți coalcătuitori – Grigore Botezatu, Victor Cirimpei, Nicolae Băieșu, Andrei Hâncu, Sergiu Moraru, Efim Junghietu) pentru volumul *Cât îi Maramureșul* (Chișinău: Știința, 1993); 1998 – prin Decretul Președintelui Republicii Moldova i se oferă Medalia „Mihai Eminescu”; 1998 – Premiul *Cartea cea mai bună a anului* la Salonul Internațional al Cărții pentru Copii; 2001 – Premiul special al Festivalului internațional de poezie „Lucian Blaga”, Cluj; 2006 – Premiul pentru traducerea poemelor lui Leopardi la Salonul Societății Scriitorilor din Târgoviște; 2010 – prin Decretul Președintelui Republicii Moldova i se conferă „Ordinul de Onoare”; 2011 – includerea autorului cărții pentru copii *Rochița leneșă* în Lista de Onoare IBBY de la Londra; 2012 – Premiul „Ion Creangă”, pentru toată opera dedicată copiilor, oferit în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineri; Premiul Primăriei Chișinău pentru volumul de poezia obiceiurilor de iarnă *Să trăiți, să-nfloriți* din colecția *Mărgăritare folclorice* (Prut, 2011); Diploma de Onoare IBBY pentru

cartea *Rochița Ieneșă* la Congresul iBBY la Londra; Marele Premiu pentru dramaturgie la Concursul dramaturgilor UNITEM pentru piesa *Pălăriuță oranj și lupul din râpă*; 2013 – Declararea anului 2013 **Anul Iulian Filip** în raionul Drochia de Consiliul raional; Premiul pentru proză oferit de revista *Convorbiri Literare*; 2014 – prin Decretul Președintelui României i se conferă Ordinul Național „Serviciul Credincios” – în grad de „Ofițer”; 2015 – Premiul „Eminescu” pentru poezie la Festivalul Internațional de Literatură din Drobeta-Turnu Severin; prin Decizia Consiliului satului Sofia i se conferă Titlul de Cetățean de Onoare al satului Sofia; Premiul Ministerului Culturii pentru volumul de teatru pentru copii *Comoara tâlharului și Pălăriuță Oranj* (Prut, 2014); Cetățean de Onoare al comunei „George Enescu” județul Botoșani (România), împreună cu celebrii muzicieni basarabeni Nicolae Botgros, Vasile Iovu, Constantin Rusnac; 2017 – Premiul „Constantin Stere” pentru literatură al Ministerului Culturii pentru volumul de proze *Nuca lui Newton* (Prut, 2016); Premiul Național GALEX pentru cel mai bun scriitor promotor al cărții și lecturii; Premiul *Simpatia Copiilor* la Salonul Internațional de carte pentru copii și tineret, ediția



Expediția folclorică în reg. Transcarpatică cu Andrei Hâncu și Efim Junghietu

a XXI-a, pentru cartea *Școala de întrebări* (Editura Prut, 2017); Premiul Universității de Stat din Moldova pentru cartea *Pălăriuță Oranj îl lecuiește pe Dumnezeu de răceală*; Testimoniu de laureat pentru cartea de proză *Nuca lui Newton*, clasată

în Topul celor mai citite 10 cărți ale anului 2016, oferit de Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Toate câte le-a reușit protagonistul nostru se datorează îmbinării mai multor scene interferente de împlinire. Una e scena în care personajul-autor aleargă spre calcula-



În echipa folcloriștilor Academiei de Științe din Moldova, cu care a realizat trei colecții de folclor

tor ca sa-și fixeze iute „niște repere mnemotehnice, să păstreze cumva starea de insomnie bleagă, năucitoare, zdrențele de somnolență, sfărtecate din ce în ce mai mărunț de scenele ce se multiplică și caznele să le stăpânească... Aici e pescarul de el: că se trezește fără eforturi eroice (simte *după ploaia* peștelui!), că nu se aruncă unde știobălcăește peștele – *își așteaptă peștele* și abia când îi remarcă semnele distincte ale apropierii se apleacă ori se dă mai aproape de ape... Scena patului cald cu autorul-personaj, norocos să fie pescar, ar fi prima!...” [3, p. 28].

Cea de a doua e legată de scena „Casei Actorului, unde e invitat să realizeze o serată de creație (în calitate de poet și dramaturg), mișcă imagină pianul, dar și două oglinzi ori sugestii convenționale de oglinzi, apoi și acordeonul, ori și muzicuța, care să-i facă intrarea cu poezia ce începe mai sugestiv decât titlu: *Mă apucă groaza cât de mult trebuie să se vorbească despre mine!*...” [3, p. 28].

Și cea de a treia, dar nu și ultima, e în jurul picturii sale, intitulată „*Ocrotește-te, omule!*”, pe care Victor Cirimpei, etnologul și mai de lungă durată cititorul și vorbitorul de câte mi se întâmplă (nu numai în dimensiune etnologică) în poezie, la pescu-

it, dar și în alte ale mele, a vorbit-o la Conferința științifică de la Biblioteca Academiei de Științe, deslușind în planul doi cele două clădiri gemene americane (azi lipsă), presând scoica ocrotitoare a celor două palme, în căușul grijuliu al cărora se cuibărește o căsucioară *tăcută, mititică,*

unde omul pare să fie mai mult decât în zgârâie norii moderni...” [3, p. 29].

Celor trei se realizează o a patra scenă sugerată de „o viziune scenografică montană, de unde cobora *cerbul cu o stea în frunte*, tensionând pagini de povești, colinde, dar încoronat în teatru, unde coborâtul lui din ceruri se amplifică, apropiindu-l de om... Cerbul în colindă poartă în coarne un legănuș cu pruncuț, iar în *Cântecul zorilor* îl duce pe *dalbul pribeag* pe calea într-un sens unic – pe celălalt tărâm” [3, p. 29].

Interferența scenelor care conlucrează în activitatea lui Iulian Filip nu se epuizează aici. La acest ceas aniversar îi dorim maestrului ca aceste punți de comunicare să se înmulțească, iar inspirația să se materializeze în noi producții poligrafice. La mulți ani, stimate Iulian Filip!

Referințe bibliografice:

1. Harjevschi, Mariana. *Iulian Filip: Balanța Vărsătorului, vederea Mergătorului*. Chișinău: Prut Internațional, 2017. 340 p.
2. Filip, Iulian. *Miracolul scenei în arta populară: Teatrul popular din Basarabia și Bucovina de Nord: Afirmarea dramaticului și poetica sincretică*. Chișinău: Profesional Service, 2011. 256 p.
3. Filip, Iulian. *Intimitatea dialogului cu lumea sau spectacolul stereotip al devenirii (mortului?)*. Chișinău: S. n., 2014. 194 p.

Un om în permanentă căutare

Grigore Zănoagă - a activat în domeniul culturii și a învățământului artistic timp de 45 ani. După absolvirea Școlii de Iluminare Culturală „E. Sârbu” (1970) (actualmente Colegiul Republican de Creație Populară „Nicolae Botgros”) din or. Soroca, timp de 1,5 ani a condus fanfara militară a regimentului de apărare antiaeriană, unde a făcut armata, dar și primele probe de aranjament muzical.

În timpul activității în raionul Camenca (1974-1980) în calitate de inspector al Secției raionale Cultură și director al Școlii de muzică pentru copii a organizat o fanfară de copii (Școala medie Nr. 2), o orchestră de estradă în s. Temeliuți și fanfara unită a Palatului de Cultură din Camenca de 30 de mizicanți, grupa de toboșare - majorete (100 de fete), care inaugurau toate manifestările culturale locale și diverse festivaluri și concursuri culturale republicane, totodată și fanfară unită a raionului care a întrunit peste 120 de interpreți.

În funcție de șef al Secției raionale de Cultură Șoldănești (1980) timp de opt ani de activitate a organizat personal două fanfare de copii (s. Șipca și s. Samașcani) și a contribuit la fondarea a încă 14 fanfare.

În bază de concurs a fost ales director al Școlii de Iluminare Culturală din or. Soroca, instituție pe care a absolvito 19 ani în urmă, unde a predat la catedra aerofonă mai multe discipline, a condus o grupă de fanfară timp de 4 ani. Tot atunci a fondat minunatul Festival - concurs Național „Fanfara argintie”(1989).

A activat ca profesor la Școala de muzică „E. Coca” și la Liceul Teoretic „P. Rareș” din or. Soroca, unde au fost fondate concomitent două fanfare: „Lăstarii Nistrului” și „Mitrofan Corneț”.

Din noiembrie 2011 „a fost considerat învingător al concursului” la funcția șef al Secției Cultură, Tineret și Sport Șoldănești, totodată cumulează și practica pedagogică la catedra instrumente aerofone a Școlii de muzică pentru copii Șoldănești și conduce fanfara „model” - „Dumbrava”. Debutază cu Orchestra de fete „Olișca” și Ansamblul de fluierași, în aceeaș componență, din s. Olișcani, r. Șoldănești.

În decurs de 45 ani a fondat 16 colective de fanfară; a aranjat pentru fanfară circa 60 de lucrări muzicale pen-

tru începători și profesioniști; a instruit mulți fanfariști; editează cartea „Teorii și practici la organizarea fanfarei”; este deținător al Diplomei de gradul I „pentru activitate progidioasă, ireproșabilă și îndelungată în cadrul administrației publice”, semnată de Prim-Ministrul Iurie Leancă; este lucrător Eminent al Culturii din RSSM (octombrie 1982); lucrător Eminent al Culturii din URSS (decembrie 1988); fondatorul numeroaselor festivalurilor și concursuri: „Fanfara argintie”, „Răsună fanfare fără hotare”, „Trompeta argintie”, „Cântați ca la Răspoeni”, „Cu gândul la tine, Doamne” etc.

„În lumea artistică din spațiul pruto-nistrean Grigore Zănoagă este o personalitate bine cunoscută. Activitatea lui în domeniul muzicii de fanfară în particular și în cea a culturii în general este înalt apreciată și dincolo de Prut - în România. Pe parcursul acestei ample activități el a reușit să demonstreze că orchestra de instrumente aerofone (de fanfară) poate avea în repertoriul său nu numai valsuri, marșuri și cântece de nuntă, ci și muzică contemporană și clasică etc.

De fapt, îl cunosc pe Grigore de demult, din anii de studenție de la Soroca. Încă pe atunci el demonstra că este unul dintre cei mai dotați în domeniu. Cu

anii, însă, și-a perfecționat și mai mult măiestria și a devenit un mentor bun pentru zeci de generații de muzicanți din genul respectiv, îndrumând în cariera sa de pedagog sute de copii și tineri, care practică și promovează valorile inestimabile ale muzicii populare autohtone, de estradă și clasice. Numai acest fapt ne dovedește cu prisosință că Grigore Zănoagă este un excelent organizator și un experimentat aranjor al muzicii de fanfară. El găsește mereu metode și soluții noi, aranjamente deosebite pentru muzica de fanfară, îndrăgită de toată lumea. Cu adevărat el e omul în permanentă căutare, omul în zbuțum, omul în fierbere.” - ne spune maestrul Nicolae Botgros, Artist al Poporului, cavalier al „Ordinului Republicii”.

Astăzi, simțim o pustietate în suflet provocată de plecarea prematură din viață a marelui organizator al vieții culturale, specialist de înaltă marcă, Omul - Grigore Zănoagă care a lăsat în derulare un șir de proiecte....



DUMITRU BLAJINU – un rapsod de viță veche



Festival de muzică populară la baștina Lăutarului –
s. Pererita, r. Briceni



„Sa ne cunoastem personalitățile neamului, să nu le dăm uitării, este o datorie a noastră, acelora, care vețuim pe acest pământ. Noi am crescut cu muzica lui Dumitru Blajinu, cu versul lui Grigore Vieru, exemplu de bărbăție și cumsecădenie ne-a fost Victor Ciutac – oameni de artă, care au iubit neamul, tradiția, graiul, mama...”. Aceste rinduri le-am cules din discuția sinceră întreținută cu dna Victoria Migalcian din s. Pererita, care ne-a adus la festival versuri proprii izvorâte din adâncul sufletului și recitate de către Gicu Migalcian, nepoțelul dumneai și moderatul sărbătorii din anul curent.

*„Maestre, nu vioara ți-a amutit în noapte
Și nici cel suflet mare, de timp ce s-a desprins
Ci-un mâine și-un poimâine- un vis al țării tale
Prea oboist, prea sincer și prea durut s-a stins.
In ceruri cu Vieru împarți aceeași pâine
Cu un destin din stele Voi ambii decorați.
Un Prut cu doua maluri se zbugiumă-n durere
Și-un cântec de vioară ce v-a stiut, ca frați.
Maestre, nu vioara ți-a amutit în noapte...
Te plînge surioara, două morminte, un frate...
Iar ea, hoinara, tot cânta peste țară.
Maestre! Nici tu și nici vioara, nu veți pleca în moarte...!”*

Suflețiști sunt oamenii din s. Pererita. Ei poartă în sine acea cumințenie și cumsecădenie caracteristică satului. Fiecare cuvânt rostit în adresa personalităților neamului, trece prin inimă. Ne-am convins de aciasta, încă o dată, la Festivalul concurs raional al cântecului popular în memoria lui Dumitru Blajinu – personalitate puternică în Cultura Națională, Artist emerit din Republica Moldova, Cavaler al Ordinului Republicii, neîntrecut lăutar, primul fondator al primei Orchestre de Muzică Populară „Folclor” din Republica Moldova, laureat al multor festivaluri internaționale, membru al Uniunii muzicienilor din Republica Moldova, folclorist, compozitor, aranjor, neîntrecut violonist. Am fost la a treia ediție

a Festivalului organizat de către Secția Cultură și Turism a Consiliului raional Briceni în parteneriat cu Primăria Pererita. Atmosfera caldă și receptivă a spectatorilor, a servit un imbold, ca cei 25 de participanți, să evolueze cu suflet, cu îndrăzneală, cu talent. Tonul sărbătorii a fost dat de către doi lăutari neîntrepuți din zona de nord a țării. Este vorba de Victor Cioclea – vioară și Vitalie Vataman – acordeon, ambii originari din satul Larga. Melodiile interpretate cu măiestrie ne-au purtat pe aripi-



le cântecului de odinioară, iar pereritenii au fost purtați intuitiv, pe la sărbătorile strămoșilor lor, unde a răsunat muzica dinastiei Blajinu. Ne-au mângâiat suflarea cu sunet de vioară, cu un dor durut față de acel, care a știut și a putut atinge coardele inimii ascultătorilor. Ca mai apoi, dna Zinaida Blajinu-Covali, sora multregretatului lăutar, care este nelipsită la Festival, să ne depene firul amintirilor frumoase și scumpe despre Dumitru Blajinu. Să mulțumească organizatorilor și consătenilor, că știu a prețui frumosul și a-l comemora pe acel, care a fost și va rămâne – DUMITRU BLAJINU.

În ziua de 11 noiembrie 2017, când ar fi împlinit 83 de ani, de pe drumuri depărtate, Dumnealui, s-a întors din nou acasă, la Pererita ... Și au răsunat hore, doine, sârbe, balade, pe care marele rapsod le-a compus, le-a cules de la vatră și nu numai, le-a îngrijit, le-a aranjat și le-a așezat frumos în zestrea neamului, ca astăzi, urmașii talentați, să le studieze și să le aducă spre ascultarea lumii întregi. Caci o melodie, dacă este izvorâtă din suflet și interpretată profesionist, ea e înțeleasă de fiecare. Ori muzica, nu are hotare. Ea alina și încălzește suflete, ea emană liniște și bunătate, ea cucerește frumosul.

Scopul Festivalului – de a comemora vestitul rapsod, violonist și folclorist Dumitru Blajinu, de a valorifica folclorul muzical autentic, de a scoate din anonimat piesele și aranjamentele, de a promova tinerele talente – a fost atins.

Au contribuit mult la pregătirea participanților pedagogii de la scolile vocaționale din raion – Larga, Briceni, Colicăuți și Lipcani. Anume în incinta acestor „laboratoare de creație”, tinerelor talente li se altoiește dragostea față de muzică. Și dacă învingătorii Festivalului din anul trecut – vioriștii Bogdan Surujii (Lipcani) și Mihaela Chiriliuc (Briceni) sunt astăzi studenți ai Centrului de Excelență în Educația Artistică „Stefan Neaga”, considerăm, că e bine.

Doamna Stela Blajin, director al Casei de cultura din localitate, s-a străduit să amenajeze un colț de Casa Mare, așa, ca la Pererita, unde și astăzi mai dăinuie tra-

diția și oaspeții dragi, veniți în ospeție din alte localități, sunt așezați în capul mesei.

Într-un cias bun și mult succes le-au urat concurenților dl Anatoie Ceban, primar de Pererita, în persoana căruia găsim mereu susținere, dna Efimia Bandalac, vicepreședinte al Consiliului Raional Briceni, dl Ilie Zăgoriciuc, șef Secție raională Cultură și Turism și alții.

Noi nu avem dreptul să vorbim despre sublim la trecut. Comoara lăsată pe pamânt de Dumitru Blajinu se cere valorificată și transmisă în viitor. Aciasta au încercat să facă și organizatorii festivalului dimpreună cu talentele de toate vârstele, cu voci și instrumente, uniți de aceeași dragoste față de frumos, cu care a pășit de-a lungul vieții sale Dumitru Blajinu.

Premiul Mare a fost cucerit de către Mihaela Serchiziuc, studenta la Centrul de Excelență în Educația Artistică „Stefan Neaga”, originara din s. Grimăncăuți, ca apoi, rând pe rând să fie desemnați și ceilalți învingători. Este vorba de Ovidia Vataman, Mihaela Achilina, Denis



Semeniuc (vioară) – elevi la Școala de Muzica Briceni, Mihaela Borș, Anastasia Zota (vioară), elevi la Școala de Arte Lipcani, Marec Pricopneac, Emil Borodache (acordeon) – Școala de Muzica Larga, Marcel Văcărița, Octavian Tulbea (acordeon), – Școala de Arte Lipcani și mulți, mulți alții. La compartimentul *interpreți vocali* au fost cei mai buni Laurenția Copchileț și Ovidia Țurcan, s. Caracușeni-Vechi, Nona Sărăcuțaă, Cristina Popovschi, or. Briceni, Viorelia Ilesnic, s. Grimăncăuți, Cristina Mălai, s. Colicăuți, Alexandra Văcărița, s. Drepcăuți, Victoria Lunga, or. Lipcani, Alina Suhari și Mădălina Zestre, s. Larga și alții.

Piesele îngrijite de Dumitru Blajinu „Batuta pe loc”, „Hangul de la Pererita”, „Hora – horelor”, „Colo-n vale la izvor”, „Studiu folcloric”, „Toarce lele, toarce”, „Foie verde bob năut”, „Moldova”, „Hora”, „Sirba”, „Balada Miorița”, „Mândră-i fata moldoveană”, „Sint o fata frumusica” și multe, multe altele, au răsunat în toată plinătatea lor. Învingătorii au fost menționați cu diplome și premii bănești din partea Consiliului raional Briceni.

Marele George Enescu spunea „Artiștii lumii sunt niște apostoli ai păcii. Fiecare din ei, cu talentul său, cu munca sa, contribuie la cultivarea frumosului...”

Să ne bucurăm și să nu-i dăm uitării. Printre ei – și Dumitru Blajinu, care a văzut limina zilei în satul Pererita, baștina și a lui Grigore Vieru, caruia de asemenea îi ducem dorul...

dr. hab. **Anatol Eremia**

Terminologia sportivă românească cuprinde două categorii principale de cuvinte: termeni formați în cadrul limbii noastre și termeni împrumutați din alte limbi. Majoritatea împrumuturilor lexicale sunt de dată recentă și provin din diferite limbi europene (franceză, germană, engleză, rusă). În idiomurile de origine termenii în discuție reprezintă creații proprii sau unități lexicale preluate din limbile clasice (greacă, latină). Fiecare din aceste cuvinte își are istoria sa.

Olimpiadă. Acesta termen are astăzi mai multe înțelesuri: 1. „competiție sportivă internațională ce are loc o dată la patru ani”, 2. „manifestări culturale, pentru demonstrarea succeselor obținute în dezvoltarea literaturii și artei sau în activitatea artistică de amatori”, 3. „concursuri la diferite obiecte de învățământ pentru elevi” (olimpiade de matematică, de fizică, de limbă și literatură etc.).

Cu sensul de „întreceri sportive de mare amploare” cuvântul *olimpiadă* era folosit încă de grecii antici (*olympiás, olimpiados*). La baza lui stă numele celui mai înalt munte din nordul Greciei – *Olimp (Olimpos, 2917 m)*. În mitologia greacă, muntele Olimp era considerat lăcașul zeilor. Întrecerile sportive aveau loc în orașul Olimpia o dată la patru ani, vara, în zilele celebrării lui Zeus olimpianul, părintele zeilor. Ceremoniile și jocurile sportive durau cinci zile. De mare popularitate se bucurau întrecerile la alergări, pentatlon, aruncarea discului, luptele clasice, curse de care. Învingătorilor li se pune-au pe frunte cununii din ramuri verzi de măslin, primind și cele mai mari onoruri. În timpul olimpiadelor încetau orice conflicte și operații mi-

Destinul cuvintelor ~ 18

Din istoria cuvintelor (10)

Termeni sportivi

litare, în țară stabilindu-se așa-numita „pace olimpică”.

Olimpiadele antice au avut loc neîntrerupt din anul 776 î. Hr. până în anul 394 d. Hr., când au fost desființate de împăratul roman Teodosiu. Din anul 1896 au început să se organizeze o dată la patru ani întreceri sportive internaționale, pe care astăzi le numim *Jocuri Olimpice*. Prima ediție a jocurilor olimpice de vară a avut loc la Atena și aceasta în amintirea vechilor olimpiade grecești.

Spartachiadă. Acest termen este format după modelul cuvântului *olimpiadă*, dar a fost creat nu în vechea greacă, ci în limbile europene moderne. Apariția lui e cauzată de organizarea primelor competiții de amploare între diferite asociații sportive. Sensul care i s-a atribuit cuvântului de la bun început și pe care îl are și astăzi este „întreceri sportive de masă, constând din probe la diferite genuri de sport”. În limba română termenul a fost împrumutat din rusă.

Cuvântul *spartachiadă* are la bază numele lui Spartac, conducătorul celei mai mari răscoale a robilor din Antichitate (anii 73-71 î. Hr.). Originar din Tracia, Spartac era gladiator în orașul Capua (Italia). El a creat o numeroasă oștire derobi care a înfrânt de mai multe ori armata romană, punând în pericol însăși existența statului roman. În anul 71 î. Hr. răscoala a fost zdrobită de o mare armată romană, aceasta constând din 10 legiuni, sub conducerea lui Marcus Crassus. Sclavii atunci au fost capturați, torturați și uciși. Termenul *spartachiadă* simbolizează lupta oamenilor muncii împotriva exploatării și asupririi sociale.

Prima spartachiadă internațională a avut loc la Praga în 1921, apoi la Moscova în 1928, la Berlin în 1931. Începând din anul 1956, o dată în patru ani, se desfășurau

spartachiade de obicei în anul premergător Jocurilor Olimpice. Asociația sportivă benevolă „Spartak” din Rusia a luat ființă în 1935. După modelul termenilor *olimpiadă* și *spartachiadă* recent au fost creați și alți termeni sportivi cu elementul formativ *-iadă*: *academiadă, universiadă*.

Stadion. Dicționarele etimologice explică acest termen prin germ. *Stadion*. Istoria cuvântului însă este mult mai veche. Limbile europene moderne l-au împrumutat din neogreacă care, la rândul ei, l-a moștenit din vechea greacă. În Grecia antică arena centrală, desti-



nată competițiilor sportive, era prevăzută cu o pistă pentru alergări cu lungimea de un stadiu (gr. *stadion*). Stadiul era o unitate de măsură a lungimii egală cu 600 de picioare (aproximativ 192 m). După geograful grec Strabo (65 î. Hr. – 17 d. Hr.), colonia mileziană Tyras se afla la o depărtare de 120 de stadii de la gurile râului Tyras (Nistru), iar distanța dintre gurile râurilor Tyras și Istra (Dunăre) era de 900 de stadii. Mai târziu, prin transfer lexico-semantic, denumirea măsurii de lungime (*stadion*) a ajuns să desemneze pista pentru alergări, iar după aceea întreg terenul amenajat pentru competiții sportive.

În epoca romană, termenul *stadion*, cu sensul inițial de „măsură de lungime”, a pătruns din greacă în latină, unde avea deja forma *stadium*. Din latină l-au moștenit apoi limbile romanice apusene (fr. *stade*, it. *stadio*), de unde, cu sensurile de „fază,

etapă”, „perioadă”, a pătruns și în limba noastră.

În Antichitate, primul stadion a fost construit în orașul Olimpia în sec. al V-lea î. Hr. Apoi, cu ocazia organizării olimpiadelor sportive, au fost construite stadioane și în alte localități din Grecia (Atena, Delfi). Mari stadioane moderne se află astăzi în orașele: Rio-de-Janeiro, Madrid, Praga, Chicago, Moscova, Budapesta. Stadion din Moscova a fost edificat în anii 1955-1956, dispunând de tribune pentru circa 105 mii de locuri. În Republica Moldova funcționează astăzi vreo 50 de stadioane. Stadionul republican din Chișinău, acum în așteptarea unei eventuale reconstrucții, a fost inaugurat în anul 1952 și avea 25 mii de locuri.

Fotbal. Oficial se consideră că jocul sportiv fotbal a luat ființă în Anglia pe la jumătatea sec al XIX-lea. Însuși termenul *fotbal* a fost creat în limba engleză, la bază având cuvintele *foot* „picior” și *balle* „minge”. De aici semnificația contemporană a termenului – „joc sportiv cu mingea, între două echipe, în timpul căruia mingea poate fi lovită cu piciorul sau cu altă parte a corpului, în afară de mână”.

Un asemenea joc se presupune că se practica încă în Antichitate. Unele surse istorice semnaleză acest joc în Anglia în sec. al XIII-lea. În anul 1314, în patria fotbalului, a fost emis un ordin prin care se interzicea „jocul cu mingea mare” în raza orașului. Pe la 1864 aici apar două tipuri de fotbal: fotbalul obișnuit și jocul cu o minge de formă ovală, lovită nu numai cu piciorul, dar și cu mâna, numit astăzi *rugby*. În același an, odată cu înființarea Federației engleze de fotbal, s-a publicat și primul regulament de joc. Primul meci internațional de fotbal s-a desfășurat la Glazgo, în sezonul sportiv 1871-1872, între echipele Angliei și Scoției. În Basarabia fotbalul a fost introdus la începutul sec. al XX-lea. Primele competiții oficiale au avut loc aici în anul 1936.

Hochei. Termenul *hochei* ne-a venit din limbile europene moderne, la origine însă fiind un cuvânt tot englez. Se disting trei varietăți de hochei: a) hocheiul pe gheață, originar din Canada, cunoscut cu numele generic de *hochei*, având ca obiect de joc pucul („șaiă”); b) hocheiul pe gheață cu mingea, în care se folosește o minge confecționată din sfoară

împletită; c) hocheiul pe iarbă, folosind ca obiect de joc o minge din piele albă, cu interiorul din plută și sfoară. Toate denumirile menționate reprezintă în limba noastră calcări după termenii corespunzători din alte limbi.

Hocheiul pe gheață a apărut pentru prima dată în Canada și aceasta dintr-o simplă întâmplare. Se zice că într-o zi geroasă, pe lacul Ontario, în apropierea căruia se afla cantonată o unitate militară, un grup de soldați, pentru a se încălzi, s-a apucat să măie pe gheață o cutie de conserve, lovind-o cu niște bețe. Jocul, fiind reluat de mai multe ori, a căpătat răspândire și a ajuns, în cele din urmă, să fie recunoscut drept joc sportiv de masă. În anul 1866, la Kingston, capitala statului Jamaica (America Centrală insulară), a avut loc primul meci oficial de hochei.

O mai mare răspândire a căpătat în țările europene hocheiul pe gheață. La noi hocheiul obișnuit a început să fie practicat în anii de după cel de al Doilea Război Mondial. În prezent, hocheiul pe iarbă are o largă răspândire în Asia și mai cu seamă în India.

La 1 decembrie a nins din lacrima lui Dumnezeu

Așa a vrut Dumnezeu ca palmaresul sărbătorilor de suflet să culmineze cu ziua de 1 decembrie, când un sobor de preoți de la Mitropolia Basarabiei și-au înălțat rugăciunile pentru iubirea de țară, neam și veșnicile adevăruri, pe care avem a le contempla în permanență. Manifestarea consacrată sărbătorii Zilei Naționale a României a avut loc în paradisul Sfântul Ioan Tedogul, str. 31 august, 1989, unde a fost oficiat un serviu divin, iar cei prezenți au avut revelația de a contempla resorturile dăinuiri spirituale ale românilor de pretutindeni.

Odată ce „credința în Dumnezeu admite proslăvirea”, ea devenind

„expresia nevoii celei mai profunde a sufletului, glasul bucuriei și al vieții”, al întregii noastre existențe, cei prezenți au avut parte de un sentiment de jubilație sufletească, de contemplare a frumuseților lumii create de Dumnezeu, dar și de aprofundare a unui ideal râvnit și așteptat: unirea tuturor românilor în vatra noastră strămoșească dădă.

A fost mai degrabă un îndemn către toți oamenii de bună credință de a se menține în valorificarea comorilor de perpetuare ale poporului nostru, de revenire acasă, la izvoarele românești ale ființării neamului.

Prin această „rugă a înălțării” expusă de Ziua

Națională a României, a fost exprimată dovada cea mai incontestabilă a românității noastre, expresia cea mai subtilă a sentimentelor și trăirilor românești ale basarabilor pe aceste meleaguri.

Ninge

Ninge cu dor
Peste un petic de țară,
Ninge și plouă la un loc,
N-am știut
Că ninsorile ar putea să doară,
Iar apoi se prefac
În stropi de tină amară.

Ninge ca la început
Peste un Mileniu
Cufundat în uitare,
Ninge și plouă,
Plânge un dor
Mistuit de trădare...,
Iartă-mă că nu pot uita,
Ninsorile de odinioară.

Dr. TATIANA BUTNARU

Ninge din lacrima lui
Dumnezeu
Peste acest colț de țară...

Il neige

Il neige avec nostalgie
Sur un lopin de pays
Il neige et il pleut à la fois,
Je n'ai pas su
Que la neige peut
Causer de la souffrance
Et après se transformer en
Gouttes de boue.

Il neige comme au début
Sur un Millénaire
Absorbé par l'oubli.
Il neige et il pleut
Un ennui
Mine par la trahison
Pleure
Pardonne-moi, de
n'avoir pas oublié
La neige d'antan.

Il neige sur ce pays
C'est la larme de Dieu.

Rolul motivației pentru învățare la membrii unei formațiuni orchestrale

Interpretarea instrumentală în ansamblu realizează un sincretism al părții (individul) cu întregul (colectivul), fiind una din modalitățile cele mai eficiente de formare a spiritului de lucru în echipă. Participarea instrumentistului într-o formație or-

ticoasă într-o activitate interesantă, atractivă, creativă, calitativ diferită atât prin structură și metode, cât și prin rezultate de învățare puțin motivată sau chiar nemotivată.

Consider, că un comportament motivat pozitiv va determina obți-

calitativă a acesteia. Interesul nu este însă hotărâtor pentru succesul în sarcinile școlare decât **atunci când se află în concordanță cu capacitățile și abilitățile subiectului, cu aptitudinile sale**. Coincidența unui interes puternic cu aptitudinile sau capacitatea de învățare constituie situație ideală, demnă de atins.

Motivarea eficientă a elevilor, membrii unei orchestre favorizează formarea de **valori și atitudini**:

1. Conștientizarea contribuției muzicii la constituirea fondului cultural comun al societății;
2. Disponibilitatea pentru receptarea specializată a creației muzicale aparținând fondului cultural național și universal;
3. Receptivitatea față de diversitatea culturală;
4. Disponibilitatea de a transfera în viața socială valori estetice autentice;
5. Manifestarea inițiativei în susținerea propriilor opinii estetice.

Menționez că, o decizie corectă luată de către conducătorul artistic în momentul potrivit, poate contribui semnificativ la construirea unei situații de învățare concordante cu așteptările personale ale elevilor, dar și cu standardele curriculare de performanță, formulate pentru fiecare disciplină în parte. O astfel de decizie poate fi luată în cunoștință de cauză numai dacă această acțiune este precedată de identificarea nivelului motivațional inițial, cunoașterea modului de raportare a elevilor la strategiile motivaționale utilizate la clasă și în afara ei, dar și de evidențierea realității instituite între conținuturile vehiculate în actul didactic și nivelul de interes pe care elevul îl acordă.

Activitatea de învățare este necesar să fie motivată tot timpul, de aceea profesorul trebuie să o mențină eficientă și benefică pentru elevi, aplicând procedee psihopedagogice bine gândite la nivel individual cât și de grup.



Orchestra „Bravissimo” de la Școala de muzică Ungheni, Conducător Victor Sîrbu

chestrală contribuie la conștientizarea acestuia la apartenența la grup, la disciplinarea și la socializarea sa; totodată, prin transferul de la studiul pe partide (grup mic) la interpretarea în ansamblu complet în concerte, determină dezvoltarea la elev a capacității de autocontrol (emoții, stări, sentimente), a capacității de memorizare și de atenție distributivă până la încheierea activității.

În vederea realizării progresului în învățare în cadrul unei *orchestre*, este necesar studiul suplimentar (pe partide de instrumente), dar și individual unde elevul trebuie să-și aprofundeze prin exercițiu rolul ce-i revine în ansamblu, nu numai în vederea pregătirii pentru concerte, înregistrări ci și pentru desăvârșirea sa instrumentală.

Deci, motivația pentru însușirea unui instrument muzical la fel este o condiție fundamentală pentru activitatea instructiv-educativă complexă. Ea face ca învățarea să se transforme dintr-o activitate plic-

nerea unor succese în activitatea orchestrală, după cum absența motivației conduce fie la rezultate mediocre, fie la esecuri dureroase.

În stimularea motivației pentru învățare este necesar să se ia în considerație capacitățile și abilitățile fiecărui elev, deși activează în cadrul unui grup.

Ca factor ce conferă orientare comportamentului elevului și îl stimulează spre o activitate intensă motivația se exprimă prin **interese** și **atitudini**. Interesele, dar mai ales atitudinile au o influență hotărâtoare în determinarea **direcției și intensității** activității de învățare.

În practica pedagogică am observat o corelație între atitudini și interese, pe de o parte, și succesul școlar, pe de alta parte. De asemenea, interesele constituie un puternic factor motivațional și suport al unei activități de învățare susținute. Interesul generează o atitudine pozitivă față de activitatea de învățare, contribuie la ameliorarea

Muzica — un dar divin

Vă puteți imagina cum ar fi viața fără muzică? Nu am ști ce înseamnă cântecele de leagăn, serenadele romantice, melodiile pop antrenante, simfoniile emoționante și melodiile înălțătoare. Pentru majoritatea oamenilor, viața ar fi într-adevăr monotună și lipsită de farmec. Ca și limbajul, muzica este un dar remarcabil care îi deosebește pe oameni de animale. Muzica stârnește emoții. Ea poate să încante urechea, să stăruie în minte și, mai presus de toate, să ne facă mai calitativă viața.

Muzica poate face să vibreze în inima noastră aproape orice fel de emoție. Ea ne liniștește și ne înviorează, ne înalță și ne inspiră. Ne ridică pe culmile extazului și ne cufundă în adâncurile tristeții. Întrucât vorbește inimii, muzica are putere asupra noastră. Dar de ce are ea o asemenea putere? Răspunsul este simplu: Muzica este un dar minunat de la Dumnezeu, pe care ar trebui să-l prețuim. Ea ar trebui să aibă o influență pozitivă asupra noastră și toți, tineri și vârstnici deopotrivă, ar trebui să se poată bucura de ea.

Muzica este o artă cu o istorie străveche. Potrivit dovezilor arheologice, cu mai bine de două milenii în urmă, membrii triburilor africane cântau la corni, tobe și clopoței. Chinezii din Antichitate cântau la un fel de muzicuță și la nai. Egiptenii, indienii, israeliții și mesopotamienii cântau la harpă. Din câte se pare, una dintre cele

mai concrete mențiuni istorice privitoare la muzică se găsește în Biblie. De aici aflăm că un bărbat pe nume Iubal a fost „strămoșul tuturor celor care cântă la harpă și la fluier“. Secole mai târziu, Solomon, regele Israelului, a dovedit un mare interes față de muzică și a obținut lemn de cea mai bună calitate la acea vreme pentru a realiza harpe și alte instrumente cu coarde. Desigur, în acele timpuri, pentru a te bucura de muzică instrumentală trebuia fie să știi să cânti la un instrument, fie să asculți pe cineva care interpreta o piesă. În zilele noastre însă, muzica este accesibilă milioanei de oameni printr-o simplă apăsare de buton sau printr-un simplu click de mouse. Melodii aparținând tuturor genurilor muzicale se pot înregistra pe un suport ori se pot descărca de pe internet și apoi se pot asculta folosind aparate mici, de buzunar. Un sondaj efectuat în 2009 în Statele Unite a dezvăluit că tineri cu vârsta cuprinsă între 8 și 18 ani ascultă mai mult de două ore pe zi muzică sau alte înregistrări audio.

Această tendință, din ce în ce mai răspândită, explică într-o oarecare măsură de ce muzica și tehnologiile adiacente au ajuns produse de larg consum. Da, muzica este o adevărată industrie în prezent.

Muzica a fost numită „cea mai veche și mai naturală artă dintre toate artele frumoase“.

Cântatul ne bine dispune

Oamenii de știință au descoperit că, prin cântat, în creier sunt eliberate anumite substanțe chimice care ne fac să ne simțim relaxați și fericiți, anunță ziarul german Stuttgarter Nachrichten. Cercetătorii afirmă că, prin cântat, în creier sunt puse în mișcare „moleculele sentimentelor“. Prin urmare, „se spune că, atunci când cântăm, nu numai că exprimăm sentimente, dar și le creăm“, se precizează în articol. Profesorii de muzică au remarcat că în prezent mulți oameni consideră că „nu mai e la modă“ să cânti sau că vocile lor nu sunt foarte plăcute și, prin urmare, lasă cântatul și muzica în seama mass-media. Însă aceste cercetări arată că oamenii trag foloase când cântă.

Mijlocul de relaxare preferat

În cadrul unui sondaj efectuat recent pe un eșantion de 1 000 de persoane din 30 de țări au fost întrebate care este activitatea lor preferată când vor să reducă la minim stresul sau să se elibereze de stres. La nivel mondial, 56% dintre cei intervievați au spus că preferă muzica, anunță Reuters. În America de Nord, 64% au menționat muzica pe primul loc, comparativ cu cei 46% în zonele dezvoltate ale Asiei. În general, vizionarea emisiunilor TV venea pe locul doi, urmată de prefe-



NINA CIOCANU, profesor de vioară, Școala de Muzică pentru Copii „Maria Bieșu”, mun. Chișinău

un duș. „Având în vedere cât costă muzica și cât de ușor e să asculți muzică cu ajutorul radioului, a televiziunii, a CD playerelor, a Internetului și a atâtor canale noi, nu e de mirare că mai mult de jumătate din populația lumii ascultă muzică pentru a se relaxa“, a declarat Tom Miller, cel care a condus sondajul pentru compania internațională Roper Starch.

Aproape orice om apreciază muzica — într-un fel în care niciun animal n-o poate face. Muzica poate transmite bucurie, încredere, tandrețe, aproape orice emoție umană.

Lecțiile de muzică și memoria

Cercetări recente au dezvăluit că „acei copii care au luat lecții de muzică au o memorie mult mai bună și un vocabular mult mai bogat decât copiii care nu au studiat muzica“, se arată în ziarul canadian Globe and Mail. Potrivit opiniei psihologei dr. Agnes Chan, de la Universitatea de limbă chineză din Hong Kong, studiul muzicii stimulează emisfera stângă a creierului, ceea ce duce la îmbunătățirea funcțiilor lui generale, permițându-i să efectueze mai bine alte operații, cum

ar fi și învățarea cuvintelor. S-au efectuat teste de memorie vizuală și auditivă asupra a 90 de elevi cu vârsta cuprinsă între 6 și 15 ani. Cei care studiaseră muzica și-au putut aminti mult mai multe cuvinte decât cei fără o astfel de pregătire. Cu cât au studiat mai mult muzica, cu atât li s-au îmbunătățit performanțele în ce privește învățarea cuvintelor. „E ca un antrenament polivalent pentru creier“, a declarat dr. Agnes Chan. Așadar, copiii ce studiază muzica le „va fi mai ușor să învețe la școală“, spune ea.

Muzica e o bună doctore

„Prin puterea ei de a promova și a păstra sănătatea și fericirea omului, muzica și-a găsit loc în aproape orice cultură“, se afirmă în cartea Principles and Practice of Stress Management. Potrivit revistei Psychologies, când cântăm, întregul nostru corp vibrează, devenind o adevărată cutie de rezonanță. Aceste vibrații ușoare contribuie la relaxarea și dilatarea țesuturilor, ceea ce are drept rezultat alinarea durerii.

Unii terapeuți chiar își îndeamnă pacienții care suferă de stres să audieze o muzică liniștitoare, care îi poate calma. În unele spitale chiar se pune muzică în surdină în secțiile de terapie intensivă. Mulți copii născuți prematur și mulți bolnavi care au fost supuși unei intervenții chirurgicale reacționează bine la o muzică plăcută. Studiile arată că, „în timpul unei intervenții chirurgicale, [muzica relaxantă] reduce considerabil nivelul hormonilor de stres“, după cum precizează cartea Principles and Practi-

ce of Stress Management.

Mai mult, muzica reduce anxietatea la femeia însărcinată ajutând-o să se relaxeze în timpul travaliului și al nașterii. Chiar și unii dentiști pun o muzică liniștitoare în cabinetul stomatologic creând o atmosferă destinată pentru pacienții tensionați.

Muzica are putere. Ne liniștește și ne binedispune. Dă glas bucuriei și tristeții noastre. Prezentă în toate culturile de ieri și de azi, ea vorbește minții și inimii deopotrivă. Muzica poate fi numită pe bună dreptate un dar divin.

Text și imagini: **ION DOMENCO**

Vatră de istorie milenară

În preajma Revelionului, conducerea raionului Cantemir a organizat lansarea cărții „Colinele Tigheciului – vatră de istorie milenară“, o inedită monografie a localităților raionului Cantemir, autor – Alexandru Sârbu, editarea căreia a fost realizată cu suportul financiar al Consiliului raional, al Organizației Moldova Hilfe-Aachen MoldovAhha e.V. în asociere cu AO „Parteneriatul” Aachen-Moldova.

În cuvântul său introductiv, președintele raionului, Andrei Ciobanu, căruia îi aparține și prefața monografiei cu titlul de „O carte valoroasă despre istoria ținutului nostru“, avea să remarce că „avem cu toții datoria civică ca, prin eforturi comune, să contribuim cu maximă eficiență la restabilirea trecutului localităților noastre, or, doar cunoscând trecutul vom pași mai sigur în viitor, căci istoria satelor actualului raion Cantemir se ascunde în pâcla deasă a vremurilor. Să purcedem, așa dar, la renașterea și promovarea fondului istoric al zonei de sud a țării, așa cum procedează pedagogul Alexandru Sârbu din satul Baimaclia”.

La rândul său, Ion Varta, director general al Serviciului de Stat Arhivă al R. Moldova, cercetător științific superior și coordonator la Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, a ținut să remarce abnegația cercetătorului, istoricului fostului

său student, Alexandru Sârbu, autor al unui șir de ediții promoționale de sinteză, care lansează această valoroasă carte de istorie a localităților

ce și educaționale, ceea ce o plasează printre lucrările istoriografice de valoare pentru sistemul educațional din raion, servind drept reper nu numai



din zona Tigheciului, care oferă cititorului cantemirean și nu numai cifre, documente și date argumentate, într-un limbaj accesibil despre vetrele noastre stămoșești. La fel și subsemnatul a subliniat că monografia este foarte bine structurată, cuprinde o expunere vastă a aspectelor didacti-

ce și educaționale, ceea ce o plasează printre lucrările istoriografice de valoare pentru sistemul educațional din raion, servind drept reper nu numai pentru lecțiile de istorie, dar și pentru activitățile muzeale, din alte sfere, dat fiind că mai conține și o descriere detaliată a istoriei ținutului din cele mai vechi timpuri și până în perioada contemporană.

Plin de emoții, iminente unui atare eveniment, Alexandru Sârbu a mulțumit conducerii raionului, consilierilor Consiliului raional pentru sprijinul material în editarea monografiei, care speră să ajungă și în biblioteci, cămine culturale, școli și alte instituții din teritoriu.

„Meșterul din mine”

Recent, la Casa de Cultură din satul Țareuca s-a desfășurat Festivalul local cu genericul „Meșterul din mine”, organizat de AO „Nufărul” director executiv doamna Liuba Stavinschi, în cadrul proiectului „Centrul de Educație a Adulților-promotor al activismului civic în comunitate”.

La Festival au participat copii, elevi, tineri, voluntari, adulți, membri ai comunității, agenți economici, profesori, educatori, oaspeți.

Proiectul a fost implementat în parteneriat cu APL Țareuca, BP Țareuca și BP „Afanasie Talpă” din satul Țahnăuți. Formabili de diferite vârste, printre care mai mulți maturi, au fost instruiți în diferite domenii cum ar fi comunicarea, alimentația sănătoasă, importanța voluntariatului în comunitate, tehnicile și metodele de utilizare a calculatorului, bugetul familiei, istoria satului ș.a. Abilități de a țese covorașe, a împleti în pănuși. Persoanele în etate au conștientizat importanța instruirilor, au împărtășit tinerii generații despre experiența bogată din viața lor. Aproximativ interpersonala, participarea activă la problemele din comunitate, iată doar unele din aspectele pozitive ce a dat acest proiect pentru utilizatorii bibliotecii. Persoanele în etate s-au implicat activ în scrierea istoriei localității satului Țahnăuți.

Ajunsă la cei 81 de ani, Doamna Liuba Talpă, fostă învățătoare a

claselor primare a menționat: „Proiectul mi-a plăcut. Instruirile au fost interesante, păcat că nu sunt mai tânără. Deosebit de interesant a fost să mă implic la scrierea istoriei școlii din localitate. Ar fi bine ca și Guvernul Republicii Moldova să preia din experiența Germaniei de a instrui persoanele în etate și în deosebi de a educa o generație în spiritul patriotismului”.

Formatorul Valentina Golubenco (66 ani), a spus: „Proiectul s-a referit mai mult pe persoanele adulte. Ne-a făcut să ne amintim de trecut. A contribuit la dezvoltarea intelectuală a tuturor. A avut o varietate de traininguri și instruirii. Mi-am îmbogățit bagajul de cunoștințe în crearea unei curricule, de comunicare în societate și multe alte lucruri interesante și captivante, că uitam de grijile casnice și nu simțeam cum se scurge timpul. A contribuit la autoinstruirea fiecăruia. Am descoperit meșteri iscusiți ca: Elena Taban, Tatiana Andronic, Ștefan Botnari, David Andronic și mulți alți meșteri care urmează de a fi descoperiți și promovați în localitate cât și în republică. Am ascultat cu mare plăcere versurile lui Alexei Druță. Fiecare activitate ne-a creat dispoziție pozitivă prin jocurile energizante. Am muncit la alcătuirea broșurii „Istoria satului Țahnăuți”. Acest proiect are un mare impact în satul Țahnăuți. Mulțumim mult doamnei Liuba

Stavinschi pentru calitățile excepționale de organizare”.

S-au instruit șase formatori: Valentina Golubenco, Margareta Negară, Liliana Donica, Maria Socol, Alexandra Socol, Elena Taban.

Aduc sincere mulțumiri celor mai activi voluntari, beneficiari ai bibliotecii care s-au implicat la toate activitățile acestui proiect: Liuba Talpă, soții Valentina și Andrei Golubenco, Maria Cotelea, Elena Taban, Zinaida Cojocaru, Parascovia Cojocari, Feodora Oreol, Raisa Rotari, Parascovia Ciurmac, Claudia Gjebic, Maria Ivancov, Eujenia Josan, formatorii: Maria Socol, Margareta Negară, Liliana Donica, Elena Taban.

Cu un deosebit respect aduc mulțumiri colectivului de la Centrul Educațional PRO DIDACTICA în persoana coordonatorului de proiect: doamna Lilia Nahaba, cu sprijinul financiar al BMZ (Ministerul Federal al Germaniei pentru Cooperare Economică și Dezvoltare) pentru desfășurarea cu succes a proiectului „Centrul de Educație a Adulților-promotor al activismului civic în comunitate”.

Le doresc tuturor multă sănătate și implicare activă la toate activitățile desfășurate la Biblioteca Publică „Afanasie Talpă” din satul Țahnăuți în cadrul campaniei „Ne vedem la bibliotecă”.

Stimați concetățeni,

O.O. „Pro-Cultura” din r. Leova, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a RM, în parteneriat cu Consiliul Raional Leova, Direcția Cultură, Turism, Tineret și Sport Leova, Asociația Obștească „Perlele Moldovei” Anenii-Noi, primăria or. Leova, or. Boldești – Scăeni, județul Prahova, România, s. Ozernoie, r. Izmail, Ucraina organizează Festivalul Regional „Ecol de la Baștină” Ediția XI, 2018, în memoria compozitorilor băștinași Petre Teodorovici și Ion Aldea-Teodorovici, care se va desfășura la data de 19 mai 2018, în incinta Casei de Cultură, or. Leova.

În cadrul Festivalului Regional „Ecol de la Baștină” Ediția XI, 2018 vor concura interpreți din Republica Moldova, România și Ucraina.

NE ADRESĂM către lucrătorii din domeniul cultură, rude și cunoscuți aflați peste hotarele țării, colegi, oameni de bună credință să contribuie financiar la o bună desfășurare a activității.

Datele și sigilele organizației, firmei, societății pe care o prezentați, vor fi menționate în cadrul festivalului, mediatizate în presa locală și regională, rețele de socializare.

Contul bancar în lei MD

O.O. „Pro-Cultura” MOLDM 2x318

IBAN: MD45ML00000002251918538 IDNO: 35046695

Consiliul Administrativ al O.O. „Pro-Cultura” din r. Leova

TATIANA BARANOV, Serviciul Cultură și Turism Cantemir

Iarmarocul comunității cu susținerea bibliotecilor moderne

Biblioteca Publică Raională
Cantemir în parteneriat cu Consiliul

La iarmaroc au fost prezenți
primari, agenți economici, elevi ai



Raional Cantemir, și Programul NOVATECA a organizat joi, 23 noiembrie 2017, ora 13.00, în incinta Casa raională de cultură „N. Sulac” - Iarmarocul comunității cu susținerea bibliotecilor moderne în cadrul căruia au fost prezentate cele mai inovatoare servicii și inițiative realizate de bibliotecile publice din Brăila, România, mun. Chișinău și raioanele: Cahul, Leova, Soroca, evidențiând colaborarea de succes cu parteneri locali și naționali din sectorul public și privat și a voluntarilor din comunitate, precum și rezultatele impresionante obținute grație activităților de Advocacy.

Deschiderea oficială a evenimentului cu cuvânt de salutare a aparținut lui Sergiu Toderici, șef Serviciul Cultură și Turism, dnei Ludmila Țurcanu secretarul Consiliului raional Cantemir, Oleg Potângă coordonatorul programului Novateca, Ion Băzu primarul comunei Cârpești, Dragoș Adrian Neagu, manager Biblioteca „Panait Istrati”, Brăila, România.

Gimnaziului „Mihai Eminescu”, LT „D. Cantemir”, oaspeți de la Biblioteca Județeană „Panait Istrati”, Brăila, care au răspuns cu mare plăcere invitației de a participa și a prezenta o parte dintre serviciile moderne de bibliotecă implementate pentru comunitatea brăileană, în frunte cu Dragoș Adrian Neagu și colaborato-



rii Angelica Vâlcea, Corina Ciuraru, Claudiu Eduard, Mihaela Stanciu,

Mara Lorina Croi, Capota Eugenia, Nicu Croitoru. Tema principală a prezentării colegilor din România a fost pescuitul ca activitate tradițională, arta populară, memoria culturală locală și multe altele. Au avut servicii de bibliotecă expuse pe plasă de pescuit și prinse cu clești „peștișori”, juvelnic cu răvașe cu servicii inovative de bibliotecă, fursecuri peștișori de îndulcit oaspeții și o mini-expoziție a atelierului Poveștile IEI. Vizitatorii au putut colora reproduceri după cărți poștale vechi din Brăila, să discute cu bibliotecarii „pescari de utilizatori” și să răsfoiască producția editorială a editurii bibliotecii brăilene. Au avut un număr mare de vizitatori, mari succese pe parcursul evenimentului și au reprezentat cu cinste județul Brăila.

În Zona destinată partenerilor, destul de aglomerată s-au impus voluntarii Jameson Coslow, Alex Bostian de la Corpul Păcii, primăria or. Cantemir; Sofia Ursul, Asociația Femeilor cu inițiativă; Victoria Isac - Bursa ACCESS, Proiect SUA; Centrul social Bethania, Coștangalia; Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă reprezentând ofertele locurilor vacante pentru angajarea în câmpul muncii. Partenerii și utiliza-

torii s-au întâlnit aici pentru a vedea servicii noi, a împărtăși experiența

în fundraising, a demonstra rezultatele acțiunilor de Advocacy și noile tehnologii de bibliotecă.

În cadrul târgului au fost reprezentate turul tarabelor serviciilor moderne de bibliotecă, servicii cu tablete „Master Class” reprezentate de la Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”, Chișinău, parada realizărilor Advocacy și Fundraising Economie și Agricultură, E-Guvernare din raioanele Cahul, Soroca, Leova concursuri interactive, numere artistice cu participarea formației „La Izvor”, conducător Mihail Baranov, a elevilor de la Școala de Arte „V. Han-

ganu” însoțiți de profesorii Doina Argint și Marina Simion, colectivul de dans „DO-RE-MICII” conducător artistic Elena și Dumitru Cojocaru, care au asigurat distracție și bună dispoziție pentru întreaga comunitate pe tot parcursul evenimentului.

Pentru a dezvolta serviciile moderne de informare care satisfac necesitățile actuale ale comunităților, bibliotecile se implică tot mai mult în activități de Advocacy și inițiază campanii de colectare de fonduri, contribuind astfel la dezvoltarea spiritului civic și asigurând durabilitatea inovațiilor.

Participanții la iarmaroc au avut posibilitatea să participe la masterclass-uri și demonstrații, să afle inclusiv de la partenerii bibliotecilor ce servicii și instruirii pe interesele lor pot găsi la bibliotecă. Două ore rezervate Iarmarocului au trecut foarte repede, participanții au demonstrat încă o dată că în bibliotecă se întâmplă lucruri interesante pentru fiecare membru al comunității. Fiind într-un cadru modern, vedem biblioteca publică, ca un iarmaroc, unde indiferent de vârstă și ocupație, fiecare poate obține servicii moderne și activități interactive.

LUDMILA NEGRI, Secția Cultură și Turism Fălești

„Tezaurul Națiunii – făclie luminoasă a neamului”



Un eveniment inedit a avut loc în data de 19 noiembrie în incinta Palatului raional de Cultură „Mihai Volontir” din or. Fălești, care a fost o gazdă ospitalieră prin expozițiile de artă populară și artă culinară tradițională etalate în holul și sala de spectacole ale instituției, cât și prin colectivele artistice cu programe selecte sosite din diferite localități ale raionului. Sărbătoarea care a reunit atâta lume bună și frumoasă a fost Festivalul folcloric raional „Tezaurul Națiunii – făclie luminoasă a neamului”, obiectivul căruia s-a regăsit în scoaterea din anonimat și încurajarea ansamblurilor folclorice și de dans popular cu participanți ma-

turi, rapsozilor, interpreților vocali și instrumentiști, susținerea libertății de creație a seniorilor în domeniul muzicii și dansului folcloric, valorificarea, promovarea, readucerea în circuitul artistic a tradițiilor și obiceiurilor din strămoși, promovarea meșteșugurilor artistice.

Tezaurul națiunii – oameni frumoși cu tradițiile și obiceiurile acestui străbun pământ, care cu mare dragoste pentru rădăcinile neamului, valorifică și promovează cu sfințenie, transmițând generațiilor viitoare comoara valorilor culturale. Holul Palatului raional de Cultură zâmbea prin frumusețea vernisată de meșteșugarii iscusiți și gospodi-

ne din raion: Silvia Antohi or. Fălești, Maria Ciobanu s. Catranâc, Tamara Frățescu com. Sărata Veche, familia Dumitru și Veronica Muruzuc s. Răușel – toți membri ai Uniunii Meșterilor Populari din Moldova, Olga Chiril com. Pruteni, Eugenia Cazacu s. Valea Rusului, Svetlana Cosovan com. Ciolacu Nou, Eudochia Țimpău, s. Ciolacu Vechi. Adevărată „Casă Mare” au prezentat spre delectarea ochilor celor iubitori de frumos Muzeul sătesc de Istorie și Etnografie din s. Pârlița, director Ana Gangal și muzeele sătești din localitățile Călugăr, muzeograf Victoria Osoianu, și Risipeni, muzeograf Elena Rusu, filiale ale Muzeului raional de Istorie

și Etnografie „Lazăr Dubinovschi” Fălești. Ca o surpriză pentru bunici a fost expoziția de desene ale copiilor grădiniței „Soarele” și elevilor Școlii de Arte Plastice „Gheorghe Vrabie” or. Fălești.

Scena, amenajată și ea în stil de casă mare, cu lada de zestre și acele faimoase costume populare vechi, își aștepta nerăbdătoare oaspeții. Aici s-au produs cu programe artistice autentice cele mai reprezentative colective de amatori. Festivalul a demarat cu un tradițional obicei – Dezbrăcătul, deshototatul miresei – în interpretarea îndrăgitei formații folclorice „Doruleț” din com. Călugăr, cond. Mihai Grinciuc. Au urmat formațiile folclorice „Baștina” or. Fălești, cond. Valeriu Negri, „Vatra” s. Izvoare, cond. Elena Dilion, „Sălcioara” s. Năvârneț, cond. Zinaida Zaharia, „Focul din vatră” s. Catranâc, cond. Nadejda Hanganu, „Doltencele” s. Doltu, cond. Ludmila Cojocar, „Să-

răteanca” com. Sărata Veche, cond. Maria Chilaru. De asemenea, cu un repertoriu coregrafic specific vetrei folclorice a evoluat și Ansamblul de dans popular „Izvoaraș” com. Horești, cond. Maria Lungu, care a adus în scenă o suită și dansul vechi, specific satului, „Ițele”. Nu au rămas în urmă nici etniile conlocuitoare. O prestație deosebită au avut ansamblurile vocale „Moloduška” com. Egorovca (ruși), cond. Valeriu Dumbravă și „Beriozka” din s. Gara Catranâc (ucraineni), cond. Lidia Statnic. Festivalul a culminat cu poezia „Lumina ființei tale”, creație proprie a distinselor Victoria Osoianu din com. Călugăr, recitată chiar de autoare.

Publicul spectator a avut fericita ocazie de a-și alina privirea și auzul în armonia cântecelor și dansurilor folclorice. Activitatea a fost inițiată de Organizația Persoanelor în Etate din raionul Fălești, președinte Lilia Osoianu, în colaborare cu Secția raională

Cultură și Turism a Consiliului raional Fălești, șef Grigore Budu. Oaspeții de onoare ai evenimentului au fost președintele raionului Iraidă Bînzari, deputat în Parlamentul Republicii Moldova Valentina Buliga, președinta Asociației Republicane a Oamenilor în Etate Nina Țurcan, care au venit cu adresări de salut la început de festival și cu mesaje de mulțumire, diplome și premii cu suportul Partidului Democrat din Moldova pentru participanți și cei implicați în organizare, pe final de sărbătoare.

Formațiile participante la festival au demonstrat măiestrie interpretativă, autenticitatea materialului folcloric, originalitatea evoluării, cultura și ținuta scenică și nu în ultimul rând, costumul popular. Membrii acestor colective, oameni în etate, aflându-se la vârsta înțelepciunii, ne pot da adevărate lecții de viață și sfaturi utile și sunt adevărate comori – tezaurul națiunii.

LARISA BURAGA, Ștefan Vodă

„G. Teslaru – sufletul satului”

O tradiție frumoasă a prins rădăcini la Biblioteca Publică Orășenească din Ștefan Vodă, de-ai promova pe autorii de carte din localitate. La data de 14 decembrie 2017 în incinta bibliotecii a avut loc lansarea cărții „Pe umerii satului, cerul” autor Grigore Teslaru.

Cum să nu iubești acest paradis, cum să nu-i duci dorul prin lume știind că pe ulițele sale îți aleargă copilăria? Cum să nu-ți fie drag când acolo mama în fiecare sâmbătă cocea pâinea rumenă ca obraji fierbinți ai soarelui? Nicio dată nu se uită oamenii din satul natal cu tradițiile și obiceiurile sale, cu dansurile, câtecele și chiar portul național. Acestea sunt sugestiile acestei cărți.

Se spune că majoritatea scriitorilor devin mai productivi și mai profunzi spre bătrânețe. Scriitorii, afirmă Morand, nici când nu sunt mai tineri și mai liberi de orice constrângere ca după 60 de ani. E vârsta când zbuciumul tinereții se transformă în înțelepciune, când experiența le pune la dispoziție materialul, iar anii le acutizează simțirea și ei înaintează curajoși spre adevărurile de

care s-au ferit mai înainte. Cuvintele acestea îl caracterizează și pe autorul Grigore Teslaru.

Cartea „Pe umerii satului, cerul” este a șaptea la număr din palmaresul autorului. În eseele sale elevii de la liceul din localitate au menționat că este îmbucurător fap-



tu că oamenii și tradițiile sunt puse în valoare.

Dna Galina Onofrei profesoară de limba și literatura română din Liceul Teoretic „Ștefan Vodă” s-a expus pe marginea lucrării că este o carte interesantă și bine structurată.

Fiind de baștină din comuna Talmaza a acestui raion, parcă se vorbește despre satul ei natal, cu oameni buni și gospodari.

Copiii de la Centrul de Creație din Ștefan Vodă, conducători artistici Agachi Svetlana, au înscenat obiceiul Paparudelor despre care autorul vorbește cu nostalgie că copiii nu cunosc acest vechi obicei.

C. Ciurac, conducător artistic a formației folclorice „Basarabeni” i-a pregătit o surpriză muzicală, interpretând două cântece: „Satule, satule vatră frumoasă” și cel de-al doilea „Grigoraș mâncate-ar focul”.

Autorul le-a mulțumit colaboratorilor bibliotecii pentru această activitate frumoasă, iar vorbitorilor pentru cuvintele calde și încurajare.

Dna Uța Valentina, șefa DCT-ST Ștefan Vodă a menționat că este mândră că colecția livrească a autorilor băștinași „Nasc și la Ștefan Vodă oameni” s-a îmbogățit cu această carte interesantă. I-a dorit autorului în continuare sănătate și succese pe tărul scrisurii.

La mai mult și la mai mare Domnule Grigore Teslaru!

RAISA ANTOFICĂ, pedagog, gimnaziul „M.Eminescu”, Cantemir

...Tot acasă te întorci

Un frumos cântec popular spune că „...Să ai lumea la picioare/
Bani cu furca să-i întorci./Dar când
glia ta te cheamă/Tot casă te întorci”.

Și nicăieri nu e mai bine ca acasă, ne spune, în noua sa carte, cu profund semnificativul titlu “Drumul spre casă”, publicistul Ion Domenico, lansată, de curând, în incinta Casei Raionale de Cultură „N.Sulac” din Cantemir, activitate de suflet, moderată cu har și iscusință de către Parascovia Rusu, metodistă la Casa Raională de Cultură și interpretul Dumitru Cojocar, care s-a transformat într-o veritabilă sărbătoare a celor mai rafinate și sublime sentimente, or, “Acasă nu-i un loc anume,/Acasă e un sentiment”. După binecuvântarea evenimentului de către PC părinte-paroh al Bisericii Tuturor Eroilor Români din Cania, Vasile Burduja, în scena improvizată în fața unei veritabile și frumos ornamentată conform tradițiilor neamului, Casă Mare, și-a făcut apariția tânărul interpret, Dumitru Cojocar, cu răscolitoarea melodie a lui Laurențiu Popescu, „Mi-e dor de voi părinți”:... „Mi-e dor de voi părinți/De ochii cei cuminiți/Mi-e dor de pâinea caldă de pe masă...”. Suntem în preajma Sfințelor Sărbători de Crăciun și Anul Nou, iar, la noi, de sărbători toate drumurile duc spre casa părintească, în locul unde mereu suntem așteptați de părinți-sfinte icoane sau de crucile părinților care își înalță privirea semeț spre cer, de nukul de la poartă, de pragul casei copilăriei noastre-aceste gânduri sublime fiind readuse celor prezenți la lansare-angajați ai aparatului președintelui raionului, Direcției Generale Învățământ, instituțiilor educaționale din oraș, împreună cu învățeții lor, lucrători din domeniul culturii din raion, Bibliotecii Publice raionale, reprezentanți ai administrațiilor publice locale, protagoniști ai cărții, împătimiți ai cuvântului scris și rostit-prin luările de cuvânt ale secretarului Consiliului raional, L. Țurcanu, care i-a înmănat omagiatului Diploma de merit a președinte-

lui raionului, A. Ciobanu, primarului de Tartaul, V. Lupașcu, părintelui V. Burduja, colegei de lucru, V. Plămădeală, pedagogilor M. Domenico și

nevici și Ana Ogorodnic, de asemenea, au oferit un respiro asistenței, prin versurile „Mi-e dor de-a mea copilărie”, respectiv, „Cuvântul”, de



R. Antofică, bibliotecarei A. Nechit, profesoarei de muzică, V. Bonceș, instrumentiștilor V. Bârcă, V. Popescu, interpreților I. Bârcă, V. Cepeleagă, D. Cojocar ș.a., care au scos în evidență faptul că autorul Ion Domenico este un om al cuvântului scris, este „Om al Bugeacului cu lumini fragede și mângâietoare, cu vorbe ce parcă trec, dar de-a pururea rămân, unde înfloresc tăcerea pietrei și a brazei, Ion Domenico e cel care prinde amănuntul și îl subliniază discret pentru cititorii săi într-o țesătură imagistică de sublim artistism, adesea într-o expresie concisă, dar cu totul frapantă.Câmpia ninsă de lumini, izvorul uitat în gândire, satul plin de înțelepciune, toate acestea, și multe altele, constituie dragostea, care îl mișcă pe Ion Domenico, omul nostru din stea Bugeacului”, precum spune scriitorul Victor Ladaniuc, în cartea „Împreună”, editată, la Fundația „Draghiștea”, Chișinău, în anul trecut. Ca o continuare a gândului spus de Victor Ladaniuc a răsunit și poezia scrisă de Ion Domenico „Baladă din Bugeac”, recitată cu mult har de către eleva LT „Dm. Cantemir”, Cătălina Botnarenco. De altfel, colegele ei, Daniela Mura-

același autor. Plină de emoții și cuvinte de apreciere la justa-i valoare a jurnalistului și tatălui a fost luarea de cuvânt a fiicei Cristina Coadă-Domenico, care a spus clar: tătucul meu face ceea ce iubește și iubește ceea ce face, oferindu-ne, astfel, un bun exemplu de abnegație și lucru bine făcut nouă, copiilor și copiilor noștri, adică nepoților dumnealui.

Moderatorii au lansat invitația de a lectura cartea,dând asigurări că afli din paginile ei lucruri plăcute, îndemnându-vă și pe Dvs, cei aflați în sală, să nu uitați că orice zi fără un rând scris sau citit poate fi și o zi când dai tăcerii și uitării un gând frumos, o povață, o vorbă de duh, ce va rămâne- un testament, un izvor de inspirație pentru urmași. Cine nu-și cunoaște trecutul, n-are ce spera la viitor, un loc fără istorie este al nimănui. Marele Nicolae Bălcescu afirma că prezentul tace sau vorbește, numai trecutul cântă. De aici și farmecul amintirii, a celor scrise pentru posteritate, pentru cei ce vor veni după noi. În context, publicistul Ion Domenico scoate din anonim, evocă un șir de personalități, oameni din diverse domenii, cu suflet mare, cu dragoste de moșie,de neam,grai,

tradiții străbune. Artiști, rapsozi populari, slujitori ai clerului, care, în trecerea lor prin viață, au lăsat urme adânci, frumoase, au dat sunet și culoare timpului în care au trăit, s-au identificat cu acest colț de plai și ne-au lăsat modele demne de urmat pentru noile generații. Protagonistii acestei cărți sunt personalități marcante, care au rămas fideli căii alese, viselor din copilărie, prin aceasta meritând recunoștința și prețuirea noastră...

Cartea „Drumul spre casă” (Editura „Labirint”, Chișinău, 2017), este prefațată de criticul literar, doctorul habilitat în filologie la Universitatea „Ion Creangă” din Chișinău,

Alexandru Burlacu, care, a preferat să semneze simplu-Coleg la Școala Pedagogică din orașul Cahul al lui Ion Domenico. La fel, ca și Directorul Biroului din Chișinău-Radio Europa Liberă, distinsul jurnalist, pictor înzestrat, om de creație, Vasile Botnaru, care a asigurat prezentarea grafică a cărții, dar, a preferat să semneze modest-coleg la Universitatea de Stat. Autorul, spune Alexandru Burlacu, este îndrăgostit de această palmă de pământ, de tot ce e sacru, frumos și drag. Acest lucru ni-l spune chiar el: „Dar cel mai mult mi-e dor de viață,/ De casă, nucul cel din prag,/ Mi-e dor de-o nouă dimineață,/ Mi-e dor de tot ce-mi este drag!”;

În final, moderatorii i-au îndemnat pe cei prezenți să se cufunde în miraculoasa lume a muzicii. Interpretii Dumitru Cojocaru, Veaceslav Cepeleagă, acompaniați de talentații instrumentiști - Veaceslav Bârcă, Vladimir Popescu au cântat mai multe melodii de suflet, care au culminat cu fascinantul cântec - „Drumurile noastre...”.

Să încheiem, a spus moderatoarea P. Rusu, cu îndemnul autorului: fiecare dintre noi este în stare să trăiască din plin fiecare clipă, să nu lase timpul să treacă pe alături; suntem datori să ne iubim și să urmăm drumul hărăzit de bunul Dumnezeu!

VALENTINA PLĂMĂDEALĂ, director BPO „Petre Ștefănuță”, Ialoveni

„Târgul serviciilor moderne”

„Târgul serviciilor moderne. Biblioteca pentru comunitate” în cadrul Zilei Bibliotecii publice orașenești „Petre Ștefănuță”, ediția a XXVI-a în colaborare cu Secția Raională Cultură și susținerea Primăriei Ialoveni. Avându-i ca oaspeți de onoare pe: Evan Tracz, director Novateca: The Global Libraries Pro-

specialist bibliotecii școlare); parteneri: AC „Agape” (N. Bocăneală), Organizația primară a veteranilor și pensionarilor din oraș. Ialoveni (G. Bogos), Asociația Obștească Teritorială a AO a nevăzătorilor din RM (M. Bivol), Centru de Sănătate Ialoveni (S. Cucu), Centru de Sănătate publică Ialoveni (E. Caracuian), David și

cea mai mare instituție a cărții din raion. Fondată în anul 1948, biblioteca a avut în istoria sa de dezvoltare mai întâi statut de bibliotecă publică satească, apoi raională, iar în anul 1991 în urma descentralizării sistemului de bibliotecii biblioteca raională a Sistemului Centralizat de bibliotecii din raionul Ialoveni a primit statut de bibliotecă publică orașenească și tot în acest an i s-a conferit titlul „Petre Ștefănuță” - numele băștinașului, remarcabilului savant și folclorist Petre Ștefănuță (1906-1942). Numele, pe care-l poartă biblioteca noastră ne oferă o responsabilitate mai mare, ne face să fim mai receptivi, mai deschiși spre comunitate, ne dă putere și speranțe. Petre Ștefănuță este patronul nostru spiritual, iar opera lui este un dar deneprețuit - pe care a lăsat-o drept moștenire neamului românesc. Ziua de 14 noiembrie este dedicată celor 111 ani de la nașterea etnologului, profesorului P. Ștefănuță, originar din Ialoveni. În bibliotecă au fost vernisate expoziții de carte dedicate etnologului Ștefănuță și prezentată povestea digitală „Petre Ștefănuță- personalitate notorie a neamului românesc”. În trecut o bibliotecă tradițională, astăzi bibliotecă modernă. În trecut bibliotecari modești, astăzi bibliotecari instruiți, inovativi. Biblioteca publică este o



gram în Moldova, Lilia Măța, secretarul Consiliului Orașenesc Ialoveni; Tudor Grigorița, șef Secția Cultură Ialoveni, Sofia Mușat, specialist principal bibliotecii publice; Ecaterina Dmitriuc (BNRM), Svetlana Javelea (BM „B. P. Hașdeu” Chișinău); Direcția Raională Educație (N. Ursu,

Champa Jarmul, voluntarii Corpului Păcii în RM, manageri de instituții, bibliotecari din satele raionului Ialoveni, elevi ai LT „Petre Ștefănuță” Ialoveni (profesor M. Butnaru); utilizatori-prieteni ai bibliotecii și Cărții. Biblioteca publică orașenească „Petre Ștefănuță” Ialoveni este

instituție deschisă pentru instruirea și educarea membrilor comunității, care asigură beneficiarilor accesul liber la informație. „În societatea modernă biblioteca și bibliotecarul nu sunt un lux, ci o necesitate absolută” (J. Bellington). Din anul 2014 am aderat la Programul Novateca The Global Libraries Program. În rețeaua Ialoveni activează 34 de biblioteci din care 30 fac parte din rețeaua programului Novateca. Cunoașterea tehnologiilor ne va ușura activitatea funcțională actuală proprie. Dovadă sunt ultimele realizări îmbucărătoare a BPO „Petre Ștefănuță” pentru comunitatea bibliotecară:

- este câștigătoarea grantului „Club de Robotică”. Aici menționăm și susținerea AC „Agape” pentru finanțarea procurării unei mese pentru Club și donațiile de carte. A fost semnat un Acord de Colaborare între BPO „Petre Ștefănuță” și AC „Agape”.
- a participat în replicarea serviciului „Secutitatea calculatorului” împreună cu BP Logănești, r. Hâncești - fiind premiată cu un aparat de îndorsariat necesar bibliotecii;
- recent s-au anunțat rezultatele replicării serviciilor moderne în cadrul Rundei a II a Campaniei „Ne vedem la bibliotecă”. BPO „Petre Ștefănuță” Ialoveni a participat în serviciu modern „Cunoaște-ți localitatea prin QR COD” la BM „B P Hașdeu”. Printre premianți suntem și raionul Ialoveni (premiu: 3 pufuri, 1 cameră foto);
- câștigătoarea Proiectului „Cu bebe la bibliotecă”, în cadrul proiectului „Împreună pentru comunitate” lansat de ABRM în colaborare cu BNRM și susținut de programul Novateca;
- 11 bibliotecari din or. Ialoveni și satele raionului au participat la instruire în Advocacy, obținând rezultate frumoase, participând în Inițiativa 1+1 lansată de Programul Novateca. APL au echipat bibliotecile cu calculatoare, tablete... și acum urmează echiparea din partea Novatecii;
- 12 biblioteci din r. Ialoveni participă în replicarea SNB „Club de animație”, BP „Elena Alistar” Răzeni fiind ca bibliotecă lider. Bibliotecile din r. Ialoveni care fac parte din rețeaua Novateca parti-

cipă la diverse activități: Târg de inovații, iarmarocul comunității, maratonul utilizatorilor, seminara, traininguri, Forumuri etc.;

trației Bibliotecii: AC „Agape”, AOT Nevăzătorilor, Organizația Primară a veteranilor și pensionarilor, Centru de Sănătate Publică r. Ialoveni,



Bibliotecarii prin relații de colaborare și parteneriat, prin studii și cercetări, prin organizarea acțiunilor culturale s-au indentificat cu scopurile și nivelul de competență a utilizatorilor noștri indiferent cum au venit ei la bibliotecă - pe cale virtuală sau direct. Biblioteca este antrenată în slujba comunității locale, iar bunăstarea ei depinde de cea a comunității, nu poate exista o bibliotecă puternică și bogată într-o comunitate săracă. Cartea și biblioteca însoțesc omul la fiecare etapă a vieții. Niciodată nu este prea devreme sau prea târziu să le descoperim și să le deschidem.

Momente muzicale: Oaspeți dragi la evenimentul nostru, două voci cristaline și pline de farmec, tinerii interpreți frații Vasile și Antonela Gațapuc, elevii Școlii primare „Ion Creangă”, Ialoveni și Școlii de arte din Ialoveni, cu piesa „Aici e țara mea” și dansul „Sârba”.

A urmat un buchet de melodii interpretate de membrii Ansablului folcloric ai AO Teritoriale Ialoveni a Nevăzătorilor: „Foaie verde de mohor”, „Trandafir de la Moldova”.

Parteneriatul ne ajută în modernizarea bibliotecilor. Țin să aducem mulțumiri partenerilor noștri pentru susținere, contribuție financiară, donații de carte, implicare în diverse activități, servicii. A urmat decernarea Diplomelor din partea adminis-

Centru de Sănătate Ialoveni; Voluntarii Corpului Păcii: David Jarmul, Champa Jarmul; voluntara, Adriana Ploșniță, eleva cl. VIII a LT „Andrei Vartic” (voluntară la filiala copii „Spiridon Vangheli” Ialoveni).

S-a dat start „Târgului serviciilor. Biblioteca pentru comunitate”. Oaspeții au admirat expozițiile de carte apoi au mers pe la fiecare bibliotecă publică, 14 la număr care au prezentat câte un serviciu modern din diverse domenii: ecologie, sănătate, e-guvernare, club de robotică, club de animație și creativitate, recreere și altele. Au rămas încântați de gama de servicii prestate comunității.

Partea a II-a a evenimentului s-a desfășurat în incinta CFAI-BPO „Petre Ștefănuță”. Solemn au fost oferite certificate la 11 bibliotecari din or. Ialoveni și satele raionului pentru participare la instruirile în Advocacy. 14 bibliotecari s-au învrednicit de Diplome de participare la „Târgul serviciilor. Biblioteca pentru comunitate”. A urmat sesiunea: Dialoguri culturale „Biblioteca - spațiu pentru explorare și cunoaștere” (moderator Lidia Rusu, șef serviciu relații cu publicul la BPO „Petre Ștefănuță”), prezentări video, impresii, felicitări.

Aducem mulțumiri tuturor actorilor implicați în desfășurarea acestui frumos eveniment!



Casa memorială „Mihai Eminescu”, Ipotești, România